

**Planer og
meldinger**

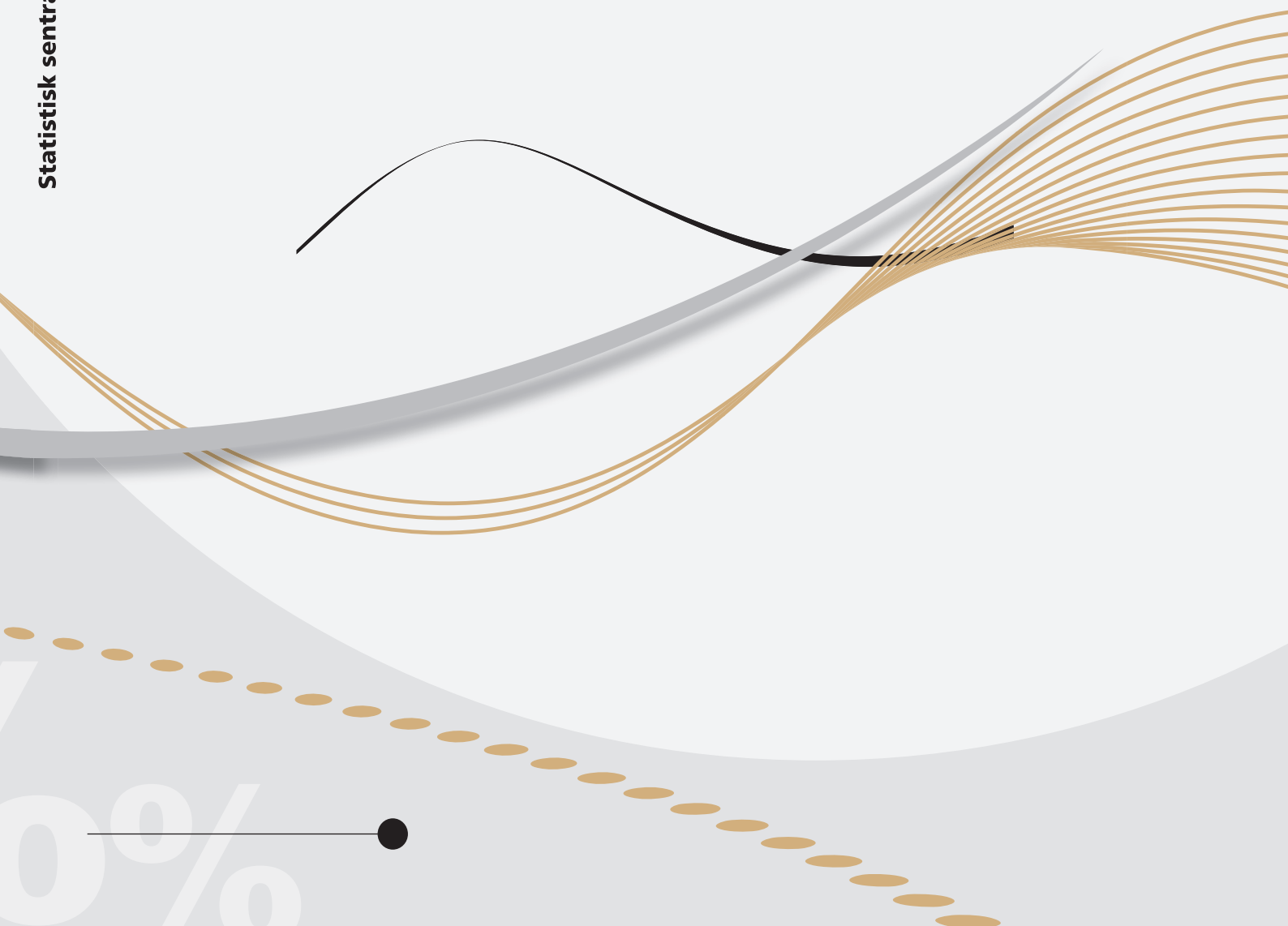
Plans and reports

2018/8 ●

Årsrapport 2017

Statistics Norway

Statistisk sentralbyrå



Årsrapport 2017

I serien Planer og meldinger publiseres dokumenter med et institusjonelt preg og notater med en viss offisiell karakter.

© Statistisk sentralbyrå
Ved bruk av materiale fra denne publikasjonen
skal Statistisk sentralbyrå oppgis som kilde.

Publisert 4. mai 2018

Trykk: Statistisk sentralbyrå.

Standardtegn i tabeller	Symbol
Tall kan ikke forekomme	.
Oppgave mangler	..
Oppgave mangler foreløpig	...
Tall kan ikke offentliggjøres	:
Null	-
Mindre enn 0,5 av den brukte enheten	0
Mindre enn 0,05 av den brukte enheten	0,0
Foreløpig tall	*
Brudd i den loddrette serien	—
Brudd i den vannrette serien	
Desimaltegn	,

Forord

Årsrapporten inneholder oversikt over Statistisk sentralbyrås (SSBs) resultater for 2017 og omtaler både virksomheten som er finansiert over statsbudsjettet og virksomheten som er finansiert av brukerne. Videre omtales prioriteringer som understøtter SSBs strategi for 2017-2020, forhold som er nevnt i tildelingsbrevet og andre forhold som SSB mener er av interesse for Finansdepartementet. Årsrapporten ble godkjent av SSBs styre 15. mars 2018.

Statistisk sentralbyrå, 15. mars 2018



Morten Reymert
Styreleder



Birger Vikøren
Konstituert adm. dir.

Innhold

Forord.....	3
1. Leders beretning.....	5
2. Introduksjon til virksomheten og hovedtall.....	6
3. Årets aktiviteter og resultater	9
3.1. Samlet vurdering av måloppnåelse og resultater	9
3.2. Statistikkpublisering, svarrespons og elektronisk innrapportering	11
3.3. Gjennomføring av prioriteringer i strategien	13
3.4. Forskning og analyse	24
4. Styring og kontroll i virksomheten.....	25
4.1. Overordnet vurdering av opplegget for styring og kontroll.....	25
4.2. Nærmere omtale av vesentlige forhold ved styring og kontroll.....	26
5. Vurdering av framtidsutsikter.....	31
6. Årsregnskap.....	32
6.1. Ledelseskommentar årsregnskapet 2017	32
6.2. Prinsippnote til kontantregnskapet	35
6.3. Prinsippnote til virksomhetsregnskapet.....	38
6.4. Statlige rammebetingelser	39
6.5. Resultatregnskap og balanse.....	40
Vedlegg A: Styrets uttalelse til årsrapporten for 2017	50

1. Leders beretning

SSB skal levere statistikk, analyser og forskning av høy kvalitet til nytte for det norske samfunnet. Den nye strategien for 2017-2020 inneholder høye ambisjoner for SSB, blant annet når det gjelder å utnytte mulighetene som ligger i digitalisering og nye datakilder. Det har vært nødvendig å iverksette flere organisasjonsendringer for å kunne nå målene i strategiplanen.

Et større moderniseringsprogram er planlagt gjennom 2017. Programmet skal digitalisere produksjonsprosessene fra innsamling av data til formidling av statistikk. SSB må investere i ny teknologi, endre arbeidsprosessene og ha en mer enhetlig håndtering av data og metadata. Dette programmet starter opp for fullt i 2018. SSB er innstilt på å finansiere deler av moderniseringen over eget driftsbudsjett.

Det ble gjennomført en reorganisering av statistikkavdelingene i fjor for å skape solide og robuste kompetansemiljøer både i Kongsvinger og i Oslo, og samtidig legge grunnlaget for å modernisere statistikkproduksjonen. Dette er nødvendig for at SSB fortsatt skal kunne levere statistikk og forskning av høy kvalitet. Organisasjonsendringene vil innebære flytting av statistikkoppgaver mellom Oslo og Kongsvinger i 2018. Det er viktig å få gjennomført flyttingen slik at vi kan bygge ny kompetanse hos våre medarbeidere samtidig som vi opprettholder kvaliteten på statistikk- og analyseproduktene.

Det var mye oppmerksomhet om planene for omorganisering av forskningsavdelingen høsten 2017. Omorganiseringen ble nullstilt mot slutten av året. Ved inngangen til 2018 gjelder dermed de samme kriteriene som forskningen i SSB har vært basert på de senere årene; nemlig at forskningen skal gi tilbakevirkning på statistikken, inneholde empirisk baserte studier av relevans for den norske samfunnsutviklingen og være av høy internasjonal standard. I løpet av året vil arbeidet med å vurdere innretningen av forskningen i SSB starte opp igjen, blant annet med utgangspunkt i innstillingen fra Statistikklovutvalget og synspunkter som fremkommer i den påfølgende høringen.

Det er ingen klare indikasjoner på at oppmerksomheten rundt SSB høsten 2017 har gitt negative konsekvenser for tilliten til det vi leverer av statistikk og forskning, men dette er et forhold vi vil ha ekstra oppmerksomhet på fremover. Det er imidlertid liten tvil om at det som skjedde i 2017 har påvirket arbeidsmiljøet i SSB. Tiltak for å bedre arbeidsmiljøet ble fortløpende satt i verk gjennom 2017. Med utgangspunkt i en større arbeidsmiljøundersøkelse i begynnelsen av 2018, vil ytterligere tiltak bli iverksatt.

Det er krevende å gjøre større organisasjonsendringer og samtidig opprettholde løpende leveranser av statistikk og forskning av høy kvalitet. SSB må dessuten tilpasse sin virksomhet til budsjettkutt som reflekterer forventinger til effektivisering av driften. Enkelte resultatindikatorer viser noe svakere måloppnåelse i 2017 enn i 2016, mens andre er i tråd med kravene. Ut fra en samlet vurdering anser jeg at måloppnåelsen for SSB i 2017 er akseptabel gitt den omstillingen SSB nå er inne i.

Birger Vikøren
konstituert administrerende direktør

2. Introduksjon til virksomheten og hovedtall

Statistisk sentralbyrå (SSB) ble grunnlagt i 1876 og er et statlig forvaltningsorgan underlagt Finansdepartementet. SSBs virksomhet er regulert av statistikkloven¹, og SSB er uavhengig i statistikkfaglige spørsmål. Det innebærer blant annet at SSB skal kartlegge og prioritere behovet for offisiell statistikk, at SSB har eneansvar for beslutninger om statistiske metoder, standarder og prosedyrer, og om innholdet i og tidspunktet for publisering av statistikk².

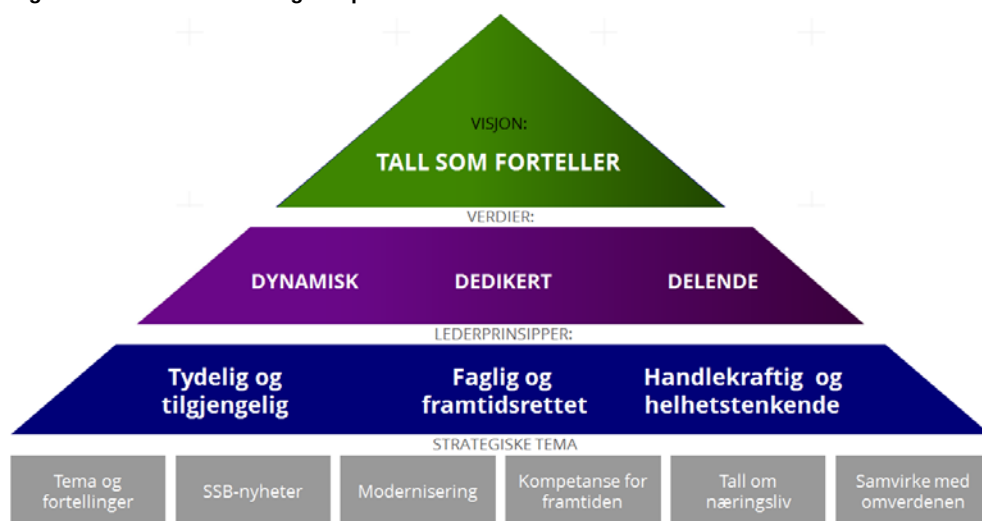
SSB har hovedansvaret for å utarbeide og spre offisiell statistikk om det norske samfunnet, og kjerneoppgavene er beskrevet i statistikkloven. SSB skal ifølge statistikkloven kartlegge og prioritere behov for offisiell statistikk, ha ansvar for å samordne offisiell statistikk som blir utarbeidet av forvaltningsorganer og ha hovedansvaret for internasjonalt statistisk samarbeid. SSB skal også utvikle statistiske metoder og utnytte statistikken til analyse og forskning. SSB har en egen forskningsavdeling som skal gi økt kunnskap om utviklingen av samfunnet med utgangspunkt i SSBs statistikk. SSB skal også legge til rette for utlevering av statistikk til forskning og offentlig planlegging.

I 2016 ble det utarbeidet og vedtatt en strategisk plattform som gjelder for perioden 2017–2020. Den omfatter følgende tre deler:

- 1) Visjon, verdier og lederprinsipper
- 2) Strategiske tema med tilhørende ambisjoner
- 3) Strategisk handlingsrom

Den strategiske plattformen er illustrert i Figur 2.1.

Figur 2.1 SSB sin strategiske plattform



2017 var det første virkeåret i strategiperioden, og strenge prioriteringer er gjennomført for å underbygge ambisjonene under hvert av de strategiske temaene i strategien.

Brukerbehovene endres i takt med samfunnsutviklingen. Det får følger for den statikken som SSB produserer. All statistikk fra SSB skal være relevant, aktuell, pålitelig, punktlig, sammenlignbar og tilgjengelig. Dette følger av kravene til europeisk statistikk som er beskrevet i de europeiske kvalitetskravene (Code of Practice).

¹ Lov om offisiell statistikk og Statistisk sentralbyrå av 16. juni 1989 nr. 54

² Retningslinjer for europeisk statistikk (European Statistics Code of Practice)

SSB deltar aktivt i det internasjonale statistikksam arbeidet. Samarbeidet har som mål å sikre sammenlignbar statistikk på tvers av landegrensene. Samarbeidet skjer gjennom det stadig mer omfattende EØS-samarbeidet og gjennom internasjonale organisasjoner som OECD, FN, IMF, ILO og UNESCO.

Fra 1. januar 2016 ble det av Finansdepartementet utnevnt et statistikklovutvalg som fikk som mandat å gjennomgå den norske statistikklovgivningen og foreslå eventuelle endringer i regelverket. Statistikklovutvalget skulle etter opprinnelig plan levere sin innstilling 15. desember 2017. Fristen er utsatt til mars 2018, og lovutvalget har også fått et tilleggsoppdrag om å vurdere innretning av forskning- og analysevirksomheten som gjøres for Stortinget, forvaltningen og offentlige utvalg.

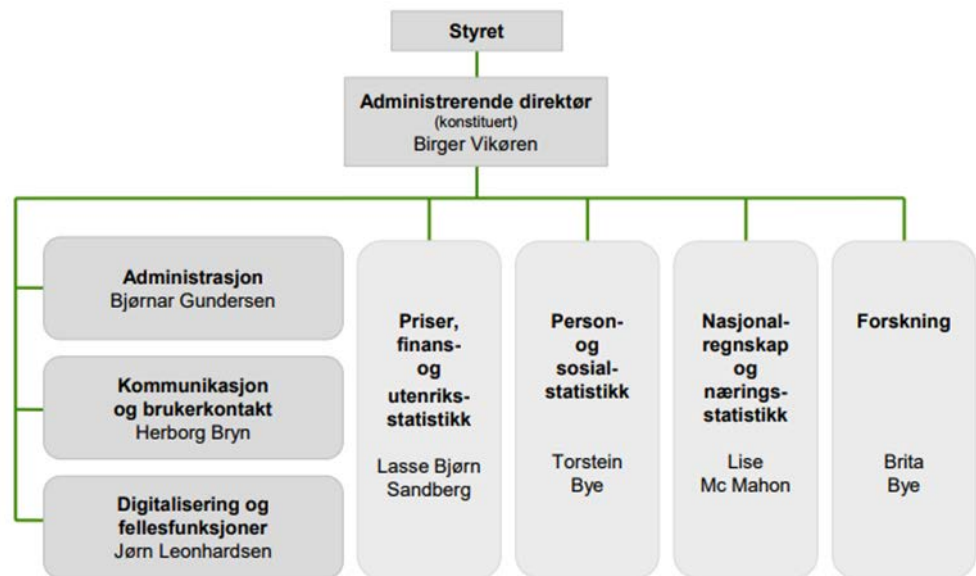
SSB ledes av et styre og administrerende direktør. Styret er oppnevnt av Finansdepartementet og har et ansvar for å føre tilsyn med utviklingen i offisiell statistikk og med SSBs virksomhet. Styret behandler og fastsetter SSBs budsjettforslag til Finansdepartementet, strategi og virksomhetsplan, og skal blant annet påse at mål og resultatkrav følges opp og gjennomføres innenfor rammene av tildelte ressurser.

Styrets instruks finnes på www.ssb.no, og i henhold til instruksen skal styret gi en egen uttalelse til årsrapporten, jf. vedlegg A. Styret har i 2017 vært sammensatt som følger:

- Styreleder: Morten Reymert
- Nestleder: Jan Fredrik Qvigstad
- Styremedlem: Anne-Sissel Skånvik
- Styremedlem: Ingrid Finboe Svendsen
- Styremedlem: Ragnhild Balsvik
- Styremedlem: Per Johan Lillestøl
- Styremedlem-ansattrepresentant: Kaja Sillerud Haugen
- Varamedlem: Tom Scharning
- Varamedlem: Gunvor Strømsheim
- Varamedlem for styremedlem-ansattrepresentant: Berit Emberland

SSB omorganiserte virksomheten med virkning fra 1. januar 2017. Omorganiseringen innebar å redusere antallet statistikkproduserende avdelinger fra fire til tre og å opprette en avdeling for digitalisering og fellesfunksjoner. I løpet av 2017 er seksjonsinndelingen gjennomgått og omorganiseringsarbeidet vil bli fullført i 2018. Det er gjennomført mindre endringer i kommunikasjons- og administrasjonsavdelingene.

Figur 2.2 Organisasjonskart per 31.12.2017



Tabell 2.1 Hovedtall

	2015	2016	2017	Resultatkrav 2017
Aktualitet månedsstatistikker. Antall uker fra referanseperiodens utløp til statistikken blir produsert	3,5	3,5	3,6	< 3,4 uker
Aktualitet kvartalsstatistikker. Antall uker fra referanseperiodens utløp til statistikken blir produsert	8,1	7,7	8,1	< 8 uker
Aktualitet årsstatistikker. Antall uker fra referanseperiodens utløp til statistikken blir produsert	33,4	33,2	33,1	< 30 uker
Svarprosent oppgavepliktige undersøkelser	95	94	96	> 94 prosent
Svarprosent frivillige undersøkelser	66	65	54	> 65 prosent
Oppgavebyrde næringsliv. Antall årsverk	74	61	81	< 80 årsverk
Oppgavebyrde øvrig. Antall årsverk	15	20	15	
Punktligghet. Andel av statistikker publisert på varslet publiserings tidspunkt. I prosent ²	91	96,7	94,6	> 95 prosent
Elektronisk innrapportering. Andel i prosent	90	93	97	100 prosent
Antall statistikkpubliseringer	931	874	861	
Antall aktive statistikker	352	341	331	
Antall nedlagte statistikker	20	6	16	
Nye statistikker	4	7	6	
Forskning – eksterne publiseringer	59	70	60	
Doktoravhandlinger (PhD)	2	4	8	
Nye rettsakter innlemmet i EØS-avtalens vedlegg XXI statistikk	15	11	9	
Vedtak om opplysningsplikt iht. statistikkloven	3	4	7	

¹ Ny og mer presis målemetode fører til brudd i tidsserien, jf. tabell 3.6 under avsnitt 3.3.1.

² Fra 2016 måles punktligghet mot varslet publiseringsdato tre måneder tidligere. Dette gir et brudd mot tidligere rapportering.

Tabell 2.2 Utvalgte nøkkeltall om personal og regnskap

	2015	2016	2017
Antall ansatte ¹	887	885	853
Årsverk ²	842	848	823
Årsverk intervjuere ³	47,4	58	49,6
Fordeling Oslo/Kongsvinger, andel ansatte i Kongsvinger i prosent ¹	38,1	37,6	39,2
Sykefravær i prosent	4,7	4,3	4,6
Likestilling, andel kvinner i prosent	53	52	51
Likestilling, andel kvinner i ledelsen i prosent ⁴	50	49	50
Kapittel 1620 post 01 (Statsoppdraget). Tall i 1000 kr			
Bevilgning	522 633	512 054	583 861
Bevilgning inkludert overføringer fra året før	547 428	523 835	596 569
Regnskapsførte utgifter fratrukket refusjoner	535 465	510 560	575 506
Ubrukt bevilgning	11 781	13 275	21 063
Kapittel 1620 post 21 og 4620 post 02 (Markedsoppdraget). Tall i 1000 kr			
Bevilgning. Merinntektsfullmakt på posten knyttet til kap. 4620 post 02	215 634	215 678	205 553
Bevilgning inkludert overføringer fra året før. Merinntektsfullmakt på kap. 4620 post 02	267 706	289 021	268 740
Regnskapsførte utgifter fratrukket refusjoner	211 449	231 067	248 442
Inntektskrav	219 252	222 600	226 943
Regnskapsførte inntekter	236 338	229 576	235 194
Ubrukt bevilgning	73 343	⁵ 64 930	28 549
Kapittel 1620 post 45 større utstyrsjøp og vedlikehold. Tall i 1000 kr			
Bevilgning	8 600	21 800	64 300
Bevilgning inkludert overføring fra tidligere år	14 028	34 267	71 738
Regnskapsførte utgifter	1 147	26 829	28 282
Ubrukt bevilgning overført til neste år	12 467	7 438	43 456
Lønnsandel av driftskostnader i prosent	70,8	74,8	75,2
Konsulentandel av driftskostnader i prosent	5,0	4,8	5
Lokalkostnader i andel av driftskostnader i prosent	8,4	6,1	6,9
Total balanse pr. 31.12. Tall i 1000 kroner. (Tall hentet fra virksomhetsregnskapet)	113 782	114 721	145 255

¹ Tilsatte i "bistillinger", pensjonistavlønnede, studentengasjerte og intervjuere er ikke inkludert i tallene.

² Antall årsverk i SSB per 31.12.2017, beregnet ut fra stillingsprosjenter.

³ Antall gjennomførte årsverk i løpet av 2017 (basert på timeregistreringer)

⁴ Ledelsen består av administrerende direktør, avdelingsdirektører og seksjonsledere.

⁵ Beløpet for ubrukt bevilgning er korrigert etter oversendelse av årsrapport til Finansdepartementet, slik at dette nå stemmer med beløp i kapittel VI Note B.

3. Årets aktiviteter og resultater

3.1. Samlet vurdering av måloppnåelse og resultater

2017 var det første året i den nye strategiperioden 2017–2020, og som nevnt i kapittel 2, er det besluttet seks strategiske temaer som skal prioriteres i disse fire årene.

Ikke alle de strategiske temaene eller ambisjonene under de strategiske temaene, prioriteres like høyt hvert år. *Modernisering av statistikkproduksjonen* og *å sikre riktig kompetanse for å møte framtidige utfordringer* er to strategiske tema som også utgjør viktige forutsetninger for å lykkes med mange av ambisjonene under de øvrige temaene. Modernisering og kompetanseutvikling vil derfor være høyt prioritert i hele strategiperioden.

Moderniseringen innebærer store investeringer, og noe av ressursene må hentes internt. Hvordan SSB skal klare å skape handlingsrom for arbeidet med modernisering, har derfor vært gjenstand for mye oppmerksomhet i SSB i 2017. Blant annet gikk SSBs ledelse systematisk gjennom ressursbehov og status for

oppgavene i alle avdelinger som grunnlag for å håndtere finansieringsbehov til moderniseringsprogrammet og fremtidige reduserte budsjettammer.

I moderniseringsprogrammet er det etablert en programstruktur som skal understøtte aktivitetene framover, og det er utarbeidet flere styringsdokumenter – blant annet en sourcingstrategi for IT-tjenester. Fokuset har først og fremst vært på å planlegge og legge til rette for gjennomføring av moderniseringen i perioden 2018-2020.

SSB er svært avhengig av eksterne aktører – både brukere av «samfunnsoppdraget» og bestillere og mottakere av «markedsoppdrag». Det er derfor knyttet mange ambisjoner til det strategiske temaet *Samvirke med omverdenen*, og flere av dem har vært høyt prioritert i 2017. Gjennom å fullføre prosjekter med mål om å redusere oppgavebyrden for oppgavegivere, har SSB lagt til rette for lavere oppgavebyrde, samtidig som det sikres god tilgang på og kvalitet i inndata. Det er et mål at data til bruk i forskning skal være enkelt tilgjengelig, og at det skal legges stor vekt på rask og kostnadseffektiv utlån av mikrodata. Samtidig er det også svært viktig å sikre at utlånte mikrodata ikke kommer på avveie, så hensynet til datasikkerhet og personvern må veie tungt. I 2017 har prosjekter som bidrar til å effektivisere utlånsvirksomheten og sikre god internkontroll på området, vært prioritert.

I 2017 gikk SSB gjennom statistikkporteføljen for tjenestenæringene og kartla nye brukerbehov med formål om å forsterke og forbedre næringsstatistikken, slik at det strategiske temaet «*tall om næringsliv*» blir mer relevant og møter brukernes behov. Det generelle inntrykket er at brukerne ønsker tilgang på mer detaljert og mer aktuell statistikk. I 2017 ble utbyggingsbehov for tjenestenæringer konkretisert med sikte på å ha en plan som kan iverksettes i 2018. Med bakgrunn i kontakt med brukerne og interne kvalitetsgjennomganger, er det lagt et grunnlag for prioritering av statistikker som skal bygges ut og hvordan eksisterende statistikker på området kan forbedres.

Det strategiske temaet *SSB-nyheter* handler om at SSB skal nå bedre ut og dekke brukernes behov i enda større grad. Kunnskapen SSB besitter skal sammenfattes og presenteres i aktuelle, forståelige nyhetssaker og visuelle framstillinger. I 2017 har SSB jobbet med å nå ut i mediene med flere statistikkartikler, analyser og rene nyhetsartikler. Det var en økning i antall siteringer totalt, også når man ser bort fra de som handlet om omorganiseringer og administrerende direktørs avgang høsten 2017. Dette er viktig for å øke synligheten av statistikk og forskning. SSB har jobbet med å øke kvaliteten, lesbarheten og nyhetsverdien i artiklene som publiseres, blant annet ved å splitte opp lange statistikkartikler i flere artikler med selvstendige nyhetspoenger og å spre disse mer ut i tid. Tilstedeværelse i sosiale medier, primært Facebook og Twitter, har vært et satsingsområde i 2017. SSB har hatt jevn vekst i antall følgere i begge disse kanalene, og flere av innleggene som har blitt publisert har nådd ut til svært mange.

Både omfanget av internasjonale publiseringer og totalt antall publiseringer fra forskere i SSB var noe lavere i 2017 enn foregående år. De siste årene har SSB også hatt en klar økning i antall artikler i særlig gode tidsskrifter, noe som bidrar til å høyne kompetansenivået generelt, og gjør SSB til en attraktiv leverandør av beregninger og analyser som er sentrale for samfunnsplanlegging og i samfunnsdebatten. Bl.a. er resultater av studier som er publisert i anerkjente internasjonale tidsskrifter, benyttet av Finansdepartementet til Nasjonalbudsjettet.

Ved utgangen av året var det 32 færre ansatte³ i SSB enn ved inngangen av året. Samtidig har antall årsverk til arbeidet med moderniseringen økt. Antall publiserte statistikker er noe lavere i 2017 enn foregående år.

Statistikkproduksjonen opprettholdt på samme nivå som tidligere, men enkelte resultater er noe svakere enn resultatkravet. Samlet sett vurderes aktivitetsnivået og resultatene for 2017 å være akseptable, tatt i betraktning de store omstillingsprosessene som har pågått gjennom året, arbeidet med moderniseringsprogrammet, lavere budsjetter og færre ressurser. I tillegg har medieoppmerksomheten i høst, naturlig nok, tatt noe av oppmerksomheten bort fra oppgaveløsingen.

3.2. Statistikkpublisering, svarrespons og elektronisk innrapportering

Aktualitet, punktlighet og svarrespons er viktige resultatindikatorer som benyttes til å måle kvalitet i statistikkproduksjonen. Indikatorene er i tråd med Eurostats Code of Practice og benyttes også av andre europeiske land. SSB har mål om å være på minst samme nivå som de seneste årene og på linje med øvrige europeiske land.

Aktualitet er et mål på hvor aktuell statistikken er når den blir publisert. Det måler tiden SSB bruker for å utarbeide statistikkene etter at datainnsamlingen er ferdig. Kravene til aktualitet har vært strammere i 2017 enn tidligere. Blant annet er det et krav at årsstatistikkene i snitt skal publiseres to uker tidligere i 2017 enn i 2016.

Resultatindikatoren punktlighet måler andel statistikker som publiseres på den datoen som ble varslet i statistikkalenderen på ssb.no tre måneder tidligere. Publisering både før og etter den varslede datoen, vil gi avvik. Kravet til punktlighet er at 95 prosent av statistikkene skal publiseres på den datoen som ble varslet..

Det er en iboende målkonflikt mellom aktualitet og punktlighet. Dersom en statistikk er tidligere ferdig enn forventet, og publiseres før den datoen som var varslet, vil statistikken være mer aktuell – dvs. aktualiteten blir bedre, mens det vil oppstå avvik fra kravet om punktlighet.

Tabell 3.1 viser at de nye aktualitetskravene ikke ble nådd i 2017, og at for måneds- og kvartalsstatistikkene var aktualiteten noe svakere enn i 2016. For måneds- og kvartalsstatistikkene utgjør avvik fra resultatkravene omtrent én dag, mens for årsstatistikken utgjør avviket fra resultatkravet i overkant av tre uker. Aktualiteten for årsstatistikken var imidlertid noe bedret sammenlignet med 2016.

Tabell 3.1 Aktualitet. Antall uker fra referanseperiodens utløp til statistikken blir publisert

	2015	2016	2017	Resultat- krav	Resultat
Aktualitet månedsstatistikk. Antall uker fra referanseperiodens utløp til statistikken blir produsert	3,5	3,5	3,6	< 3,4 uker	Ikke oppnådd
Aktualitet månedsstatistikk. Foreløpige tall	..	2,6	2,3		
Aktualitet månedsstatistikk. Endelige tall	..	3,6	3,8		
Aktualitet kvartalsstatistikk. Antall uker fra referanseperiodens utløp til statistikken blir produsert	8,1	7,7	8,1	< 8 uker	Ikke oppnådd
Aktualitet kvartalsstatistikk. Foreløpige tall	..	7,5	8,2		
Aktualitet kvartalsstatistikk. Endelige tall	..	7,8	7,7		
Aktualitet årsstatistikk. Antall uker fra referanseperiodens utløp til statistikken blir produsert	33,4	33,3	33,1	< 30 uker	Ikke oppnådd
Aktualitet årsstatistikk. Foreløpige tall	..	23,2	26		
Aktualitet årsstatistikk. Endelige tall	..	34,8	33,9		

Resultatkravet var at mer enn 95 prosent av statistikkene skulle publiseres til varslet tidspunkt. Tabell 3.2 viser at resultatet ble 94,6 prosent.

³ Sett bort fra intervjuere

Tabell 3.2 Punktlighet. Andel av statistikker publisert som varslet tre måneder i tidligere. Prosent

	2015	2016	2017	Resultatkrav	Resultat
Andel av statistikker publisert på tidspunktet som ble varslet 3 måneder før	91,0	96,7	94,6	> 95 prosent	Ikke oppnådd
Publiseringer meldt for sent (senere enn 3 måneder før publisering)	14,3	12,6	10	-	

Tabell 3.3 viser at svarprosenten for undersøkelser med oppgaveplikt er på 96 prosent, som er over målkravet. For frivillige undersøkelser gikk svarprosenten imidlertid ned fra 65 til 54 prosent. Dette skyldes i hovedsak at alle næringsundersøkelsene nå er gjort oppgavepliktige. Oppgavepliktige undersøkelser har høyere svarprosent fordi næringsvirksomheter er pålagt å svare på undersøkelser fra SSB, og SSB har sanksjonsmuligheter dersom virksomhetene ikke svarer. Type undersøkelser (oppdrag) som blir gjennomført, kan også ha betydning for oppslutningen. Dette varierer fra år til år. Blant annet ble det i 2017 gjennomført flere frivillige webundersøkelser som hadde begrenset oppslutning.

Tabell 3.3 viser videre at målet om 100 prosent elektronisk innrapportering ikke ble nådd i 2017, selv om andelen økte fra hhv. 2015 og 2016 til 2017. En liten andel skjemaer ble rapportert på papir, og i tillegg ble noen opplysninger mottatt per telefon. Andelen elektronisk innrapportering endte på 97 prosent, og det er en forventning om at målkravet for 2018 vil bli nådd.

I 2016 ble en stor andel av innrapporteringen i IDUN lagt over til Altinn. I 2017 ble dette arbeidet videreført slik at andelen innrapportering via Altinn økte til 91 prosent, mens innrapporteringene via IDUN ble redusert fra 37 prosent i 2016 til 5 prosent i 2017. Resterende 4 prosent ble rapportert gjennom andre elektroniske kanaler.

Tabell 3.3 Svarprosent og elektronisk innrapportering

Resultater i prosent	2015	2016	2017	Resultatkrav	Resultat
Svarprosent oppgavepliktige undersøkelser	95	94	96	> 94 prosent	Oppnådd
Svarprosent frivillige undersøkelser	66	65	54	> 65 prosent	Ikke oppnådd
Elektronisk innrapportering. Andel i prosent	90	93	97	100 prosent	Ikke oppnådd

Samlet svarprosent for frivillige undersøkelser gikk ned fra 65 prosent i 2016 til 54 prosent i 2017, jf. Tabell 3.4. Dersom vi ser bort fra oppdragsvirksomheten, var nedgangen i svarprosent enda større – fra 75 til 54 prosent. Dette skyldes primært selvadministrerte undersøkelser (web-undersøkelser), hvor svarresponsen ble halvert fra 2016 til 2017. Årsaken til fallet var at virksomhetsundersøkelsene ble ilagt svarplikt i løpet av 2017, samt at SSB gjennomførte flere personundersøkelser med lav svarprosent. Når det gjelder intervjuundersøkelser generelt, var svarresponsen 59 prosent i 2017 mot 56 prosent året før, mens det var en liten nedgang i svarresponsen blant de faste årlige intervjuundersøkelsene (fra 59 til 58 prosent). Nedgangen i svarrespons for sistnevnte skyldes at oppslutningen om den årlige levekårsundersøkelsen (panelet) gikk ned fra 60 til 57 prosent.

Tabell 3.4 Detaljer om svarprosent i frivillige undersøkelser 2015–2017

Svarprosent for frivillige undersøkelser	2015	2016	2017
Frivillige undersøkelser. I alt	66	65	54
Intervjuundersøkelser	63	56	59
Faste årlige intervjuundersøkelser	62	59	58
Selvadministrerte undersøkelser (frivillige web-undersøkelser)	76	92	46
Svarprosent utenom oppdragsvirksomhet	67	75	54
Oppdrag	64	55	59

Tabell 3.5 viser at antall publiseringer og feilrettinger. Det ble publisert 13 færre statistikker i 2017 enn i 2016. Det har ikke vært publisert statistikker med alvorlige feil de seneste årene, og andelen statistikkpubliseringer med mindre alvorlige feil var i overkant av 7 prosent både i 2016 og 2017.

Andelen publikasjoner/analyseartikler med feil har gått noe ned de to siste årene, fra 13 i henholdsvis 2015 og 2016 til 8 i 2017. Dette utgjør en nedgang fra 5,3 prosent i 2015 til 4,7 prosent i 2017. Viser for øvrig til Tabell 3.9 for informasjon om antall publikasjoner.

Tabell 3.5 Antall publiseringer og feilrettinger

Statistikkpubliseringer	2015	2016	2017
Antall statistikkpubliseringer	931	874	861
Antall publiseringer med alvorlige feil	0	0	0
Antall publiseringer med mindre alvorlige feil	62	65	62
Antall publikasjoner/analyseartikler med mindre alvorlige feil	13	13	8

3.3. Gjennomføring av prioriteringer i strategien

Strategien for perioden 2017–2020 består av seks strategiske tema med tilhørende ambisjoner og prioriteringer. Ikke alle temaene vil være like høyt prioritert gjennom hele perioden, og enkelte av de strategiske temaene er avhengig av at oppgaver knyttet til andre tema er gjennomført. Mye av arbeidet i 2017 har handlet om å forberede og tilrettelegge for framtidige gevinster og effekter.

Samvirke med omverdenen

SSB skal styrke relasjonene til og samarbeide mer med brukere, oppgavegivere, registreiere og andre samarbeidspartnere – både nye og gamle. SSB er avhengig av eksterne aktører. Dette er derfor et strategisk tema med mange ambisjoner, og hvor mange tiltak ble påbegynt i 2017 og er under gjennomføring. Effekter av arbeidet ventes å komme i tiden framover.

Redusert oppgavebyrde for oppgavegivere

SSB skal redusere oppgavebyrden for oppgavegivere, blant annet gjennom generell effektivisering og økende bruk av registerdata. Prosjektet *Omlegging til Altinn* er fullført. Prosjektet har prioritert forenklinger og forbedringer for oppgavegiverne i forbindelse med rapportering av data, og har også bidratt til å redusere tid brukt på retting av data i SSB. Oppgavegiverne kan nå forholde seg til kun én inn-rapporteringskanal gjennom den nasjonale felleskomponenten Altinn,

Tabell 3.6 viser at oppgavebyrden for næringslivet var 81 årsverk i 2017 mot 61 årsverk i 2016. Årsaken til økningen er den varslede overgangen til ny målemetode som i større grad tar hensyn til tiden det tar å framskaffe informasjonen som etterspørres, og ikke bare tiden det tar å fylle ut selve rapporteringsskjemaet. Dette gjør rapporteringene heretter mer presise. Det er for øvrig også nedlagt et betydelig arbeid i oppdateringen av Oppgaveregisteret, jf. under. Måling av oppgavebyrden for 2017 etter samme metode som 2016, viser for øvrig at nivået har vært omtrent det samme som i 2016.

Forenklingen og videreutviklingen av de skjemabaserte løsningene reduserer næringslivets samlede oppgavebyrde. Dette gjelder blant annet datainnsamling til strukturstatistikk, utenrikshandel med tjenester, utenriksøkonomi, kollektivtransport og overnattingsstatistikken.

Oppgavebyrden for privatpersoner var 13 årsverk i 2017 mot 18 årsverk i 2016 og 13 årsverk i 2015. Årsaken er en mindre omfattende oppdragsmengde for personundersøkelser siste år sammenlignet med 2016. Oppgavebyrden for offentlige institusjoner hvor SSBs hjemmel brukes, er beregnet til 2 årsverk i 2017, det samme som i 2016 og 2015.

Tabell 3.6 Oppgavebelastning og fordeling av oppgavebyrden

Antall årsverk	2015	2016	2017	Resultatkrav	Resultat
Oppgavebyrde næringsliv. Antall årsverk	74	61	814	< 80 årsverk	Ikke oppnådd
Oppgavebyrde personer og off.institusjoner. Antall årsverk	15	20	15	-	

Fordeling av oppgavebyrden:

- 11 prosent av foretakene i privat sektor deltok i en eller flere av SSBs undersøkelser i 2017, mot 12 prosent i 2016
- Hovedmengden av foretakene i privat sektor (94 prosent) har under 10 ansatte, og av disse mottok 7 prosent skjema fra SSB i 2017, mot 9 prosent i 2016
Tilsvarende andel for foretak med 10-19 ansatte var 46 prosent, og for foretak med 20-49 ansatte 71 prosent. Dette er noe lavere enn 2016 hvor andelene var henholdsvis 49 og 72 prosent
- Foretak med over 50 ansatte utgjør en liten del av populasjonen (1 prosent). I denne gruppen deltok 94 prosent i minst én undersøkelse i 2016, mot 93 prosent i 2016

Tilgang og kvalitet i inndata

SSB er avhengig av registreierne for å få tilgang til data av høy kvalitet. Arbeidet som skal sikre at SSB også i framtiden får tilgang til data av høy kvalitet og som skal bidra til å styrke kontakten med registreiere, er godt i gang. Flere av tiltakene må ses i sammenheng med moderniseringsprogrammet. Effekter av arbeidet ventes først å inntreffe noe fram i tid.

Følgende tiltak ble påbegynt og/eller gjennomført i 2017:

- Tilrettelegging for innhenting av registerkilder via API-løsning i første fase av moderniseringsprogrammet
- Oppgradering av plattformen som brukes i datafangstvirksomheten for personundersøkelser
- Sikre synkronisering av informasjon i løpende flermetode-undersøkelser. SSB er involvert i to EU-prosjekter
- Metodisk gjennomgang av utvalget for Landbruksundersøkelsen for å nå målet om fulldigitalisert datafangst i løpet av 2019
- Pilot-innsamling av data basert på kommunenes fagsystem for byggesaksbehandling. Datainnsamlingen skal i stor grad kunne erstatte rapportering av byggesaksinformasjon på skjema til KOSTRA. Prosjektet vil pågå ut 2018
- Pilotprosjektet for å bedre kontakten mellom SSB og respondentene. Gjennomført forbedring i SMS-kommunikasjonen og SSBs meldingsboks på Facebook for konsistens i svarene, uavhengig av kanal. Flere tiltak skal implementeres i 2018 med påfølgende måling av resultat og gevinster
- SSB deltar i Brønnøysundregistrenes prosjekter om registrering av næringskode og bransjebeskrivelser og utvikling av nytt saksbehandlings-system (nytt BRsys). SSBs viktigste innspill er ivaretatt i prosjektene
- Modernisert folkeregister i regi av Skattedirektoratet (SKD) har betydning for SSBs befolkningsregister og produksjonssystemer. SSB har gjennomgått konsekvensene for mottak av nytt folkeregister, konvertering til nytt Befolkningsregister og produksjonssystemene. SSB sitter i styringsgruppen for prosjektet nytt folkeregister og vil kobles på SKDs SIRIUS-prosjekt
- SSB følger opp arbeidet med modernisering og forenkling av regnskapslovgivningen, og Skatteetatens prosjekt for å utarbeide nye rapporteringsløsninger for næring, lønnstakere og pensjonister (SIRIUS-prosjektet). SSB har hatt god dialog med Skatteetaten og FIN og tilpasninger som følger av

⁴ Brudd i tidsserien pga. ny og mer presis målemetode for oppgavebyrde

SIRIUS, vil være en viktig oppgave de nærmeste årene. Dette vil bli sett på i sammenheng med moderniseringsprogrammet

- Et forprosjekt som er etablert i 2017, skal i løpet av første halvår 2018 presentere anbefalinger for å sikre datagrunnlaget fra ikke-finansielle foretak til utenriksregnskapets finansregnskap og direkteinvesteringsstatistikk

God tilgang til ukonvensjonelle data

Det å utnytte nye datakilder er sentralt for å redusere oppgavebyrden ytterligere. Satsingen på stordata (*Big Data*) har gjennom 2017 vært konkretisert rundt tre kanaler:

- SSB ble medlem i Big Insight, som er et senter for forskningsbasert innovasjon. Målet er å utvikle analytiske metoder og verktøy for å hente ut informasjon fra komplekse og ukonvensjonelle datakilder, og vil gi SSB nødvendig forståelse og kompetanse for å kunne utvikle løsninger der stordata kan utgjøre hele eller deler av datagrunnlaget
- SSB har i samarbeid med Statistics Nederland utredet analyser av transaksjonsdata fra dagligvarehandelen til bruk i framtidig forbruksstatistikk
- SSB har identifisert fire datatyper i prioritert rekkefølge: (i) Transaksjonsdata, (ii) Smartmeterdata (se nedenfor), (iii) Sensordata og (iv) Mobiltelefondata.

Hovedresultatene fra et prosjekt om transaksjonsdata er identifisering av nye transaksjonsdatakilder og potensiell statistikkbruk, kvalitetsvurdering med hjelp av prøvedata fra en dagligvarekjede, samt en kartlegging av alternativ metodikk. Elhub bygges av Statkraft og skal omfatte alle måledata for strøm i Norge. Lansering er utsatt fra oktober 2017 til februar 2019. SSB har forberedt systemene for å motta og behandle Elhub-data. SSBs kostnader har også økt, hovedsakelig som følge av mer inngående kjennskap til kompleksiteten i ny løsning i SSB. SSB får ikke benyttet Altinn formidlingskanal som var en viktig målsetting med prosjektet, fordi den sikkerhetsmessig ikke er god nok per nå.

Effektivt utlån av mikrodata til forskere

Data til bruk i forskning skal være enkelt tilgjengelig, og det må legges stor vekt på rask og kostnadseffektiv utlevering av mikrodata til forskere – på tross av begrensningene som ligger i nåværende infrastruktur. Internkontrollen knyttet til utlån av mikrodata til forskere er gjennomgått, og gjennomgangen viste behov for noen endringer, jf. omtale i kapittel 4.2.3. Et nytt og forbedret system for å holde oversikt over aktive utlån har blitt etablert, noe som bl.a. har resultert i flere saker med oppfølging av slettefrist for utlånte data. Det er også innført systematisk kvalitetskontroll ved kritiske punkter før utlevering av mikrodata. Dette har spart SSB for flere reklamasjoner som ville innebære ny levering.

I 2017 er en ytterligere sentralisering av utlån av mikrodata blitt drøftet. Formålet med å sentralisere videre er å oppnå mer effektive og enhetlige utlån. Arbeidet ses i sammenheng med øvrige omorganiseringer i statistikkavdelingene. Tabell 3.7 Sentralisert mikrodatatjeneste er noe endret fra tidligere år for å gi en bedre oversikt over mikrodatatjenesten. Tabellen presenterer hovedtall for pågang, aktiviteter og priser, og den viser at både pågang og leveranser øker og at det blir stadig flere store, komplekse leveranser.

Tabell 3.7 Sentralisert mikrodatatjeneste

	2015	2016	2017
Antall henvendelser til mikrodata@ssb.no	1 811	1 622	1 836
Antall ufullstendige søknader innkommet fra forskere	298	336	382
Antall leveranser (fakturaer)	148	184	192
Antall saker over 200 000 kroner	6	8	14
Gjennomsnittspris i kroner	42 900	49 600	52 700
Høyeste pris i kroner	661 000	630 000	450 000
Laveste pris i kroner	1 700	3 600	3 600
Antall saker under behandling pr 31.12. etter juridisk klarering	58	72	¹ 104

¹ Tallet for 2017 inkluderer 37 saker som følges opp mht. slettefrist iht. nytt system. Disse har ikke tidligere vært med.

Interne beregninger over gjennomsnittlig forløpstid for behandling av søknader om mikrodata, viser at det er stort effektiviseringspotensial dersom forskerne sender inn komplette og korrekte søknader første gang.

Bedre statistikk og riktige krav til norsk statistikk gjennom internasjonalt samarbeid

I 2017 ble ni nye rettsakter innlemmet i EØS-avtalens vedlegg XXI om statistikk. Oppfølging av Eurostats arbeid med omfattende omlegging av regelverket for næringsstatistikk, sosialstatistikk og jordbruksstatistikk har vært særlig krevende i 2017. Det europeiske statistikkprogrammet er utvidet fra 2013-2017 til 2018-2020. Programdeltagelsen medfører økonomiske forpliktelser for SSB i perioden. Den europeiske statistikkloven ble revidert ved forordning (EU) 2015/759, og innlemmelsen av denne er fremdeles under behandling i påvente av Statistikklovutvalgets arbeid. Retningslinjene for europeisk statistikk (European Statistics Code of Practice) ble revidert i 2017 og vedtatt på møtet i ESS-komiteen 16. november.

SSB overtok lederskapet i EFTAs statistikksamarbeid i 2017 for to år. I samarbeid med Eurostat og FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR), leder SSB en ekspertgruppe under FNs statistikkommisjon (UNSC) som jobber med å utarbeide internasjonale anbefalinger for flyktningstatistikk og statistikk over internt fordrevne. Ekspertgruppens arbeid har pågått gjennom 2017 og forslaget til anbefalinger skal behandles på UNSCs 49. sesjon i New York i mars 2018.

SSBs rolle i arbeidet med FNs bærekraftsmål (Sustainable Development Goals) er fremdeles noe uavklart, utover å følge opp og informere departementer og andre interessenter om de internasjonale prosessene rundt indikatorene og data til Agenda 2030 og FNs bærekraftsmål. SSB hovedarbeid i 2017 har vært å foreta en kartlegging av statistikk for Norge til det globale indikatorrammeverket. Det er tatt utgangspunkt i de 232 indikatorene som foreligger i det globale rammeverket per 2017. For om lag halvparten av de globale indikatorene kan det hentes statistikk fra SSB eller andre nasjonale statistikkprodusenter, men for flere av disse vil det kreve noe utvikling eller beregninger tilpasset beskrivelsen til den globale indikatoren.

Rådet i OECD vedtok i 2015 anbefalinger om god statistisk praksis.⁵ SSB følger anbefalingene som i stor grad sammenfaller med Retningslinjene for europeisk statistikk og er i tråd med FNs ti prinsipper for offisiell statistikk. Det er OECD Committee on Statistics and Statistical Policy (CSSP) som overser implementeringen av anbefalingene og som skal rapportere tilbake til Rådet om dette senest tre år etter de vedtatt, det vil si i 2018.

I 2017 deltok SSB-ansatte på 101 møter i Eurostat mot 110 i 2016. SSB-ansatte deltok på 14 statistikkmøter i FN-regi og 15 statistikkmøter i OECD.

⁵ Recommendation of The OECD Council on Good Statistical Practice C(2015)128 - C(2015)128/CORR1 - C/M(2015)21

Det ble avholdt nordisk sjefstatistikermøte i Reykjavik 4. september. SSB overtar lederskapet i det nordiske statistikersamarbeidet i 2018, og sjefstatistikermøtet vil da finne sted i Oslo.

Høy kvalitet på internasjonalt utviklingssamarbeid

Målet med utviklingssamarbeidet er å bidra til utvikling av gode nasjonale statistikkssystem og til bedre kapasitet for produksjon og bruk av offisiell statistikk i samarbeidslandene. Etterspørsel fra bistandsmyndigheter og oppfordring fra FN om å utvikle kapasitet innen offisiell statistikk i utviklingsland. Arbeidet skal holde høy faglig kvalitet og det er sentralt at arbeidet er godt integrert i SSBs kjernevirksomhet. I 2017 har SSB etablert bedre rutiner for internkommunikasjon generelt og rekruttering til oppdrag spesielt slik at både bredden og kvaliteten på ressurser i utviklingssamarbeidet, blir best mulig og samtidig minst mulig belastende for fagseksjonene i deres daglige arbeid.

Utviklingssamarbeidet skal være i tråd med norsk utviklingspolitikk. Det er etablert et godt samarbeid med Norad og UD gjennom konsultasjonsmøter på toppledernivå og en arbeidsgruppe. En gjennomgang av SSBs landportefølje i utviklingssamarbeidet og ev. revidering av SSBs rammeavtale med UD/Norad, skulle etter planen vært gjennomført i 2017. Dette arbeidet ble utsatt til 2018 etter ønske fra UD/Norad på grunn av arbeidet med *Utviklingsmeldingen* som kom i april, samt Stortingsvalget og nye partnerland som først ble klart i september.

Første utkast til ny strategi for SSBs utviklingssamarbeid vil bli lagt fram på neste konsultasjonsmøte (mars) 2018. Brede og langsiktige institusjonssamarbeid på landnivå vil fremdeles være SSBs hovedtilnærming i utviklingssamarbeidet. Arbeidet med å etablere nye partnerskap har kommet et stykke på vei i 2017. Forslag til ny samarbeidsmodell som integrerer SSBs landsamarbeid med temabasert arbeid og partnerskap hjemme og ute, ble presentert for Norad og UD høsten 2017. Ny rammeavtale skal støtte opp om en slik type samarbeidsmodell og dermed gir SSB bedre og mer langsiktige rammebetingelser i utviklingssamarbeidet framover.

Rolleavklaring og samarbeid med komplementære aktører

Et viktig arbeid med ny styrings- og finansieringsmodell for KOSTRA, som skal balansere de behov som må ivaretas mht. framtidig forvaltning, finansiering, endringshåndtering og etatsstyring, er utsatt i påvente av statistikklovutvalget og hva de legger opp til med hensyn til SSBs rolle som databehandler.

Utvikling av etterspurt statistikk

Gjennom 2017 har SSB hatt mer bilateral brukerkontakt enn vanlig, og i oktober ble det gjennomført et seminar hvor tverrgående prioriteringer for næringsstatistikken ble drøftet med brukerne. Tilbakemeldinger tyder på at det er behov for slike seminarer også framover.

Tabell 3.8 viser antall statistikkpubliseringer og endringer i statistikker. Det har vært en nedgang i antall publiseringer, og det skyldes:

- Ti statistikker er slått sammen eller videreført med andre statistikker de naturlig hørte sammen med. For eksempel at Årlig nasjonalregnskap og Kvartalsvis nasjonalregnskap er slått sammen til en statistikk
- Åtte statistikker har slått sammen variantene de publiserer, eller endret publiseringsfrekvens
- Seks statistikker er nedlagt: Kontante overføringer til barnefamilier, Eigarskap og roller i næringslivet, Nøkkeltall for børsnoterte selskaper, Skogbruk landbruksundersøkinga og Jordbruksareal og husdyr er nedlagt. Levekår blant innvandrere er lagt ned som statistikk, men videreført som publikasjonsserie

Tabell 3.8 Antall statistikkpubliseringer og endring i statistikker

	2015	2016	2017
Antall statistikkpubliseringer	931	874	861
Antall aktive statistikker	352	341	331*
Aktive statistikker fordelt på:			
Årsstatistikker	265	258	265
Kvartalsstatistikker	53	53	44
Månedstatistikker	27	25	17
Andre	7	5	5
Antall nedlagte statistikker	20	6	¹ 16**
Nye statistikker	4	7	² 6*
Antall splittede statistikker			1

¹ Inkluderer statistikker som ble slått sammen med andre statistikker.

² Inkluderer tre statistikker som ble opprettet i 2017, men ikke publiserer før i løpet av 2018. To årsstatistikker og en kvartalsstatistikk.

Flere av statistikkene har flere frekvensvarianter. Det vil si at for eksempel en årsstatistikk også publiserer kvartalstall og/eller månedstall. For å unngå dobbelttelling, er statistikkene registrert på den minst hyppige frekvensen. Årsstatistikker inkluderer også statistikkene som publiserer sjeldnere enn en gang i året.

SSB har opprettet seks nye statistikker i 2017:

- Kredittindikator (sammenslått av hhv. Kredittindikatoren K2 og Kredittindikatoren K3)
- Stortingsvalget, valgdeltakelse
- Prisindeks for utleie av næringseiendom
- Antall arbeidsforhold
- Alderspensjonister
- Uføretrygdede

En statistikk, Innvandrere etter innvandringsgrunn, er splittet i:

- Innvandrere etter innvandringsgrunn
- Personer med flyktningbakgrunn.

Fra 2016 til 2017 har det vært en stor økning i antall medieoppslag om SSB, jf. Tabell 3.9. Til sammen har antallet medieoppslag økt med 76 prosent, noe som blant annet kan forklares av stor medieinteresse om institusjonen i forbindelse med omorganiseringene høsten 2017. Dette forklarer imidlertid ikke hele økningen, da om lag 35 prosent av medieoppslagene i 2017 gjaldt institusjonen. SSB byttet medieovervåkingstjeneste høsten 2017, og selv om målingene skal være tilsvarende tidligere år, kan noe av endringene skyldes selve målingen.

Tabell 3.9 viser videre at det også har vært en stor økning i antallet henvendelser til informasjonstjenesten. Disse består i hovedsak av telefonhenvendelser, og årsaken til økningen skyldes trolig at tjenestens telefonnummer har blitt mer synlig på ssb.no. Informasjonstjenesten ligger automatisk inne som kontaktpunkt for alle artikler som publiseres. Det har også vært svært mange henvendelser knyttet til endringen i basisåret for KPI.

Tabell 3.9 Samfunnskontakt og medieoppslag

	2015	2016	2017
Medieoppslag	32 757	35 793	63 120
Eksterne henvendelser til informasjonstjenesten	7 672	8 624	11 171
Publikasjoner, tidsskrifter og analyseartikler	244	259	169

Informasjonstjenesten har i stor grad overtatt svaransvar for store enkeltstatistikker, med konsumprisindeksen som den med desidert flest henvendelser.

Antallet publikasjoner er stabilt. Antall analyseartikler har økt fra 65 i 2016 til 76 i 2017. Når det gjelder det totale antall artikler (artikler som beskriver statistikkpubliseringer og andre beskrivende artikler) har antallet økt betraktelig. Endringen skyldes en omlegging av statistikksiden, som tidligere inneholdt en tekst som

beskrev tallene. Denne teksten er nå skilt ut som egen artikkel og bidrar derfor til økningen i det totale antall artikler. Endringen ble gjort for å møte brukerønsker og -behov. SSB publiserte 753 såkalte beskrivende artikler i 2017, som inkluderer artikler publisert i sammenheng med en statistikkpublisering og andre artikler som. I tabell 3.9 er ikke disse artiklene med, kun analyser og publikasjoner.

SSB-nyheter

SSB sitter på en «skattekasse» av fakta. For å nå bedre ut og dekke brukernes behov i enda større grad, skal SSB sammenfatte og presentere denne kunnskapen i aktuelle, forståelige nyhetssaker og visuelle framstillinger. Innholdet på ssb.no skal organiseres og presenteres etter spesifikke målgruppers og brukeres behov, og skal være lett tilgjengelig via eksterne søkemotorer. Nettsidene skal være tilpasset nettbrett, mobiltelefon og andre plattformer, og SSB skal i større grad bruke sosiale medier for å nå ut til å kommunisere med brukerne.

Ved inngangen til 2018 registreres en tydelig økning i antall medieoppslag og antall innslag med talsperson fra SSB.

Økt satsing på nyheter

I 2017 har SSB jobbet målrettet med å nå ut i mediene med flere statistikkartikler, analyser og rene nyhetsartikler. Totalt antall siteringer har økt, også korrigert for omtale av institusjonen. Kvalitet, lesbarhet og nyhetsverdi i artiklene er økt, blant annet ved å splitte opp lange statistikkartikler i flere artikler med selvstendige nyhetspoenger og å spre disse mer ut i tid. Arbeidet ble forenklet ved at statistikkpubliseringene og medfølgende artikler ble skilt ut som ulike produkter i løpet av året.

I 2017 ble det arrangert ti frokostseminarer og pressekonferanser med fokus på ny statistikk og forskning, og alle disse ble godt besøkt – både av journalister og fagpersoner – og fikk mye oppmerksomhet i mediene. Ambisjonen for 2018 er å ligge på omtrent samme nivå.

Tilstedeværelse i sosiale medier, primært Facebook og Twitter, har vært et satsingsområde i 2017, og vil også være det i 2018. Det er jevn vekst i antall følgere, og flere av innleggene som har blitt publisert har nådd ut til svært mange. Best gikk to poster i anledning kvinnedagen 8. mars som begge ble sett av godt over 60.000 personer. I 2017 ble det også laget en strategi for sosiale medier.

Mer brukerorientert digital kommunikasjon

SSB har i 2017 lag til rette for mer brukerorientert digital kommunikasjon, blant annet gjennom å innføre en ny og mer brukervennlig statistikkside som er mer tilpasset mobile flater og mer rettet mot brukere som er på jakt etter konkrete tall. Pressemeldingene som følger statistikkpubliseringene, kan nå differensieres mer med tanke på bruker- og målgruppenes behov.

Det er også etablert flere faktasider på emner som mange brukere etterspør, deriblant innvandring, helse, arbeid, norsk økonomi, likestilling m.fl. Sidene er rettet særlig mot mobilbrukere. Målet er å nå nye brukere som først og fremst er ute etter enkle fakta og tall via mobiltelefon.

Analyse av webstatistikk viser at ssb.no hadde 13 prosent flere besøkende i 2017 enn året før. Det var også en vekst i antall besøk på 9 prosent, mens antall sidevisninger gikk ned med 1 prosent. Nedgang i sidevisninger var forventet som et resultat av omleggingen av statistikksiden.

Besøk fra søkemotorer lå i 2017 på 64 prosent, mot 62 prosent i 2016. Det er et langsiktig mål å få denne andelen over 65 prosent. Antall besøkende fra sosiale

medier økte med 23 prosent i 2017 og andelen er nå på 3 prosent. Andelen som bruker mobil på ssb.no har gått opp fra 25 prosent i 2016 til 28 prosent i 2017. Denne andelen forventes å vokse også i 2018.

Det er laget en framdriftsplan for utvikling av ny funksjonalitet på ssb.no. Enkelte tiltak er gjennomført 2017, men de fleste tiltakene gjennomføres i forbindelse med moderniseringsprogrammet. I tillegg er det gjennom KOSTRA-prosjektet utarbeidet en ny publiseringsløsning for kommunedata. Løsningen, Kommunefakta – KOSTRA, tas i bruk i 2018.

Utvikle folkeopplysningsrollen – Skolesatsing

SSB har laget et kursopplegg for klasser fra videregående skole som ønsker å besøke SSB, og holder jevnlig «Finn tallene-kurs» for allmennheten og studenter på journalistutdanningene. I tillegg holder SSB kurs for kommunalt ansatte som trenger innføring i KOSTRA.

Tall om næringsliv

SSB skal forsterke og forbedre næringsstatistikken slik at den blir mer relevant og møter brukernes behov. Høy vekst i tjenestenæringene i Norge og Europa og lavere sysselsetting i primærnæringen og industrien skaper nye behov i næringsstatistikken.

I 2017 ble utbyggingsbehov for tjenestenæringer konkretisert. Med bakgrunn i interne kvalitetsgjennomganger og kontakt med brukerne, har SSB lagt grunnlag for prioritering av statistikker som skal bygges ut og hvordan eksisterende statistikker på området kan forbedres. Brukerne ønsker tilgang på mer detaljert og mer aktuell statistikk og temaer som digitaliseringens innflytelse på næringslivsstrukturen og vilkårene på arbeidsmarkedet, kunde-/leverandørforhold, næringers påvirkning på miljøet (utslipp), reiseliv, finansiell tjenesteyting, annen tjenesteyting og varehandel. SSB vil også kartlegge enkeltområder som kan prioriteres ned i 2018.

De første tallene rundt delingsøkonomien ble publisert i oktober 2017 (tall for husholdningens bruk av nettsted eller app for bestilling av transport- og overnattingstjenester fra privatperson). SSB har hatt kontakt med Skatteetaten og AirBnB, som et ledd i arbeidet med å vurdere når og hvordan SSB kan få data for delingsøkonomien på en kostnadseffektiv måte.

Redusere ubalansene i Nasjonalregnskapet

I 2017 ble det gjennomført en mindre revisjon av tidsseriene i nasjonalregnskapet for perioden 2007-2015. Den viktigste endringen var knyttet til oppjustering av investeringer i olje- og gassutvinning basert på ny informasjon fra primærstatistikkene. Tallrevisjonen var størst for 2015 med 10 milliarder kroner, og medførte tilsvarende nedjustering av statistiske avvik. I tillegg ble en del andre størrelser revidert, mest for 2015 der tall fra endelige årsstatistikker ble innarbeidet. Samlet sett endte lagerendringer og statistiske avvik for året 2015 på 118 milliarder kroner, tilsvarende 3,8 prosent av BNP og 1 prosentpoeng lavere enn anslått i de foreløpige tallene. Beregninger som er utført i seksjonen tyder på at de statistiske avvikene utgjør rundt 100 milliarder kroner av dette. Brukerne er orientert om revisjonene. Helheten og elementene i revisjonene og da bidrag til redusert statistisk avvik er beskrevet i en egen artikkel på ssb.no (<https://www.ssb.no/nasjonalregnskap-og-konjunkturer/artikler-og-publikasjoner/bnp-tall-for-2015-oppjustert>)

Det statistiske avviket anses fortsatt for høyt. I 2019 vil en ny hovedrevisjon av tidsseriene gjennomføres. Da vil blant annet ny informasjon fra arbeid i den nye

gruppa for store og komplekse multinasjonale selskaper innarbeides, og antakelig vil det statistiske avviket kunne reduseres ytterligere.

Tema og fortellinger

For at SSB skal lykkes med å lage analyser, sammenstille statistikk og forklare årsakssammenhenger om store samfunnstema på nye måter, er SSB avhengig av å lykkes med ambisjonene på flere av de øvrige strategiområdene. Dette strategiske temaet vil derfor bli prioritert høyere senere i strategiperioden. Arbeidet med å få oversikt over all samfunnskontakt som utøves av SSBs ansatte når det gjelder foredrag, seminarer, presentasjoner og lignende er imidlertid påbegynt. Arbeidet vil fortsette i 2018.

Modernisering av statistikkproduksjonen

Gjennom et omfattende digitaliseringsprogram skal SSB ta i bruk ny teknologi, utnytte ny kompetanse og benytte nye metoder for å løse samfunnsoppdraget. SSB må produsere statistikk på en annen måte i framtiden, bl.a. for å kunne analysere mer, gjøre sammenlikninger på tvers og effektivisere datainnhenting. Moderniseringsprogrammet innebærer investering i ny teknologi og økt teknologisk kompetanse.

Aktiviteter for å sikre gjennomføringsevne i moderniseringsprogrammet

Moderniseringsprogrammets styringsstruktur ble etablert i 2017. Det er etablert et programstyre som består av SSBs toppledergruppe⁶. Programledelsen rapporterer til programstyret, som har gjennomført regelmessige styringsmøter siden det ble opprettet.

Grunnleggende styringsdokumenter som *Policy for programstyring*, *Policy for risikohåndtering*, *Strategi for kvalitetsstyring*, *Policy for gevinstrealisering og Kommunikasjonsstrategi- og plan*, er etablert for moderniseringsprogrammet. Det samme er programmets prosjektportefølje for 2018, og styringsdokumenter til prosjektenes aktiviteter er i ferd med å slutføres ved utgangen av året.

Volumet av IT-tjenester vil øke betydelig framover, og SSB har derfor utarbeidet en helhetlig IT sourcingstrategi som definerer hva SSB skal håndtere selv av drifts- og utviklingsoppgaver innen IT, og hva som bør settes ut til eksterne leverandører. Strategiarbeidet involverte over 30 interessenter i SSB, og strategien karakteriseres ved følgende hovedtrekk:

- Standard plattformtjenester – i fagterminologi omtalt som «Platform as a Service» – skal i framtiden leveres av eksterne leverandører av skytjenester
- Applikasjonsutvikling og –forvaltning skal leveres av SSBs interne IT organisasjon, med selektiv innleie av eksterne leverandører ved behov
- Dagens eksisterende IT-portefølje vil driftes og forvaltes internt iht. dagens modell
- Systematisk oppbygging av prosesser og verktøy for leverandørstyring, risikostyring og informasjonssikkerhet.

Aktiviteter som skal sikre styringsunderlag for programoppstart i 2018.

Arbeidet med moderniseringen i 2017 har vært konsentrert om tre prosjekter:

- Prosjektet «*Forberede etablering av en moderne IT-plattform*» leverer tekniske beskrivelser og et samlet underlag som bygger på et helhetlig arkitekturgrunnlag, for å anskaffe moderne IT-plattform. Dette skal sikre levedyktighet og endringsevne i og rundt teknologivalg og sette SSB i stand til å utvikle og forvalte IT-løsninger i takt med framtidig teknologisk utvikling. Anskaffelsen gjennomføres i løpet av 2018. Anskaffelsen er nødvendig for å understøtte driften av nye løsninger for KOSTRA og

⁶ administrerende direktør, fagdirektører, forskningsdirektør og administrasjonsdirektør

RAIRD, men også for å vedlikeholde og forvalte endringsarbeid rundt dagens løsninger. Dette prosjektet kom i gang noe senere enn planlagt på grunn av utfordringer med å anskaffe rett ekstern kompetanse. Ferdigtidspunktet ble derfor forskjøvet med tre måneder. Konsekvensene for andre prosjekter er imidlertid små, og prosjekter med planlagt oppstart fra januar 2018 går som planlagt

- Prosjektet «*Forberede ny datalagring og nye fellesløsninger for datafangst*» har som mål å ta i bruk nye datakilder og effektivisere datafangsten. Prosjektet skal utvikle nye løsninger for lagring og dokumentasjon av data som skal gi bedre oversikt, tilgjengelighet og gjenbruk, og forenkle sammenstilling av data som underlag for mer analyser. Effekten vil være frigjort kapasitet i statistikkproduksjonen som kan benyttes til utviklingsorientert arbeid, analysearbeid og redusert rapporteringsbyrde. I tillegg til arbeid med tilrettelegging for innhenting av registerkilder, har SSB også prioritert planarbeid for utviklingsarbeid som skal gjennomføres i 2018
- Prosjektet «*Forberede prosessforbedringer i 2018 og videre*» skal forberede SSB på framtidig omlegging av statistikkproduksjonen fra eksisterende arbeidsmetodikk, prosesser og løsninger til nytt produksjonsopplegg. Prosjektet har drøftet og innhentet behov og muligheter fra hver enkelt seksjon opp mot målbildet for moderniseringsprogrammet. Det er også laget metodikk for kartlegging og kategorisering av funksjonelle krav som er testet på utvalgte statistikker bl.a. for å detaljutrede kostnad og gevinster. Resultatet er en prioritert liste over aktuelle statistikker som bør velges som produkter i første pulje av det planlagte utviklings- og omleggingsarbeidet fra 2019 og videre. Prosjektleveransene ligger til grunn for nødvendig detaljert planleggingsarbeid i 2018
- I tillegg til prosjektene over har SSB i dialog med Finansdepartementet startet prosessen med å anskaffe uavhengig ekstern kvalitetssikring av moderniseringsprogrammet. Ekstern kvalitetssikring antas fullført før sommeren 2018.

Gjennomføring av porteføljeprojekter med bidrag til modernisering

Fram til desember 2017 har KOSTRA-prosjektets leveranser i hovedsak gått som planlagt innenfor framdrift, økonomi og funksjonalitet. Etter planen skal den nye KOSTRA-løsningen lanseres 15. mars 2018, samtidig med at brukerne får tilgang til de siste nøkkeltallene for kommunene for 2017.

Arbeidet porteføljeprojekt RAIRD (Remote Access Infrastructure for Register Data) har gått framover og lanseres som pilot 1. februar 2018. Etter en prøvefase lanseres det i fullskala 1. mars. Systemet reduserer faren for data på avveie ved at data ikke utleveres, men forskeren må jobbe mot SSB sine servere gjennom meta-data. Systemet inneholder en Disclosure-funksjon som hindrer uttak av indirekte identifiserbar informasjon. Dette systemet kan på sikt muligens utvikles slik at det kan åpnes også for annen bruk enn til forskning. Systemet dekker foreløpig om lag 10 prosent av SSBs utlån av mikrodatabaser (13 sentrale registre og ca. 130 variable). Det planlegges nå en ny søknad til forskningsrådets infrastrukturprogram om midler til en utvidelse til en «full» RA-løsning. Søknadsfristen er høsten 2018. Det er også kommet et initiativ fra Kunnskapsdepartementet om at det skal utredes finansieringsordninger for slike infrastrukturprosjekter, hvor SSB vil bli invitert inn i utredningen. E-helse utvikler en ny tilsvarende løsning for helseregistre og ser på hvordan våre løsninger også kan utnyttes hos dem.

Kompetanse for framtiden

Kompetanse for framtiden er ett av de strategiske temaene som har vært prioritert i 2017. Temaet omfatter endringskompetanse, formalkompetanse, analysekompetanse og økt profesjonalisering av ledere.

Omorganiseringene har preget mye av arbeidet i 2017 og det er satt inn tiltak for å bygge endringskompetanse og mestringsfølelse hos medarbeiderne. Endringskompetanse, eller tilpasningsdyktighet, kan forstås som evnen til å mestre endringsprosesser i organisasjoner. Endringskompetansen øker ved at medarbeidere overtar nye arbeidsoppgaver, lærer nye arbeidsfelt og tilpasser seg i nye seksjoner. For å bidra til å bygge endringskompetanse, blir medarbeiderne oppfordret til å vurdere nye utfordringer internt. Det har derfor i 2017 vært økende bruk av interne kunngjøringer, og flere midlertidige ressurs- og kompetansebehov er løst gjennom hospiteringsavtaler som bidrar til kompetansedeling og breddekompetanse. Samarbeidet mellom statistikkseksjonene og metodeseksjonen samt samarbeidet med moderniseringsprogrammet, har fungert godt.

SSB har i 2017 prioritert å støtte medarbeidere ved kurs og individuell coaching, for å ruste dem som er berørt av endringene.

I omorganiseringsprosessen har medarbeidernes preferanser blitt vektlagt sammen med SSBs overordnede behov. I nesten alle tilfeller ble innplasseringen gjort i tråd med medarbeidernes førsteprioritet for innplassering i forbindelse med omorganiseringsprosessene. I tillegg foreligger det et nært samarbeid med bedriftshelsetjenestene i Oslo og Kongsvinger, og disse har bidratt inn i seksjoner, grupper og individuelt.

Det er viktig at SSB vrir kompetansen mot mer avansert statistikkproduksjon og mer analyse. Behovet for økt analysekompetanse ses i sammenheng med kravene til formalkompetanse ved nyrekrutteringer, og det er et krav om mastergrad ved alle nyrekrutteringer i fagstillinger.

Det er viktig å bruke de nyansattes erfaringer, innfallsvinkler og den tilførsel av kompetanse som disse representerer. SSB har rekruttert medarbeidere med ulike erfaringsbakgrunn og alder. I 2017 ble det gjennomført tre møter mellom toppledelsen og nyansatte. Formålet med disse møtene var å diskutere temaer som de nyansatte var opptatt av, særlig i forbindelse med de pågående prosessene og utviklingen av SSB.

I arbeidet med å tilby kompetanseutvikling i henhold til strategien, ble «statistikk-rådgiverordningen» evaluert. Denne vil bli igangsatt i ny drakt i 2018. En forbedret ordning skal være et verktøy i implementeringen av SSBs strategi med et kompetanseløft som fremmer helhetstenkning, analyser og innovasjon. Denne satsingen er tilpasset moderniseringsprogrammets behov. I tillegg vil den sikre en faglig karrierevei for statistikkprodusenter.

Byråskolen er et viktig verktøy for å sikre nødvendig kompetanse innenfor viktige deler av SSBs ansvarsområde. Gjennom 2017 har tilbudet i stor grad basert seg på forbedringer og effektiviseringer av arbeidsprosesser, data og datainnsamlinger samt bruk av ny teknologi/verktøy og statistisk metodekompetanse. I 2017 ble det utviklet, i tillegg til etablert kursportefølje, følgende kurs for å styrke analysekompetansen: Kurs i datainnsamling, kurs i profesjonalisering av prosjektledere og kurs i GIS.

For å ruste lederne til omstilling, har de berørte ledergruppene i de tre avdelingene som ble direkte berørt gjennom omorganiseringsprosessene fått tilbud om ekstern bistand og individuell coaching.

Involvering av mellomledere gjennom ledersamlinger har vært prioritert i 2017 ved to heldagssamlinger hvor endringsledelse og lederrollen har stått i fokus og vært knyttet opp til pågående omorganiseringer og kravene til ledernes rolle i endringsprosesser.

Fagdag for alle medarbeidere i SSB ble gjennomført i august 2017 med et høyt faglig innhold der temaene blant annet var digitalisering og formidling. Det er videre etablert en nettverksarena for prosjektarbeid for å profesjonalisere prosjektledelse.

Styrket kompetanse på IT og metode

Høsten 2017 ble det påbegynt et arbeid med å utarbeide en kompetansestrategi for IT-kompetanse som skal gjelde for perioden 2018-2022. Strategien forventes å være ferdig første kvartal 2018.

Det har også vært jobbet med å identifisere kompetansemiljøer på tvers i organisasjonen innenfor ulike metodeområder. Det er etablert et metodenettverk på grunnlag av identifisert behov for metodekompetanse. Siktemålet er å styrke arbeidet med utvikling av selvbetjente og gjenbrukbare produksjonsløsninger basert på de mest hensiktsmessige metodene for respektive områder. Det er videre etablert metodenettverk innenfor områdene datafangst og instrumentutvikling, konfidensialitet, samt tidsseriemetodikk og sesongjustering.

I en omstillingsprosess der en sikter mot å restrukturere statistikkproduksjonen ved å erstatte en rekke ressurskrevende silo-baserte produksjonslinjer med færre standardiserte, gjenbrukbare og selvbetjente produksjonsløp, vil det være helt nødvendig å identifisere hvilke standardløsninger/metoder som kan ivareta virksomhetens produksjonsportefølje, og statistikkens kvalitet, på en tilfredsstillende måte. Ved å identifisere de metodeløsninger som finnes gjennom statistikkproduksjonsprosessens ulike faser samt klargjøre kompetanse- og beslutningsprosesser for dem, vil metodearkitekturen fungere som en støtte for nødvendige veivalg som må foretas i produksjonsløpet for å realisere moderniseringsprogrammets målbilde og SSBs strategi. Gjennom 2017 har SSB, særlig gjennom moderniseringsprogrammet og KOSTRA-modernisering, konsentrert arbeidet rundt de metodeløsninger som finnes innenfor klargjøring og analyse av data og søkt å avklare og beskrive hvordan eksisterende silo-baserte metodeløsninger her kan erstattes av færre standardiserte produksjonsløp med understøttende statistiske metoder. Kompetansemiljøene på de ulike metodene innen nevnte prosesser, er også godt kartlagt gjennom dette arbeidet.

3.4. Forskning og analyse

I 2017 nådde vi ut med 60 eksterne publiseringer fra forskningsavdelingen, ti færre enn i 2016. Publiseringene spenner fra norskspråklige fagartikler i tidsskrifter og bøker, til artikler i de aller fremste vitenskapelige tidsskriftene internasjonalt. 51 av publikasjonene var i internasjonale fagtidsskrifter, og SSB er godt fornøyd med at antallet publikasjoner i internasjonale tidsskrifter fortsetter å øke.

I tillegg til at omfanget av internasjonale publikasjoner har økt, har SSB de siste årene også sett en klar økning i antall artikler i særlig gode tidsskrifter. I 2017 var 23 av artiklene publisert i tidsskrifter på det høyeste nivået. Ni av SSBs medarbeidere disputerte for PhD-graden i 2017. Tilslaget på søknader i Norges forskningsråd har også vært høyt de siste årene.

Når det gjelder SSBs egne publiseringskanaler, stod medarbeidere ved forskningsavdelingen bak 12 rapporter, 16 Discussion Papers, fire nummer av Økonomiske analyser og ellers flere artikler i Samfunnsspeilet og på ssb.no. I tillegg er det publisert 14 working papers ved andre forskningsinstitusjoner.

SSB hadde en rekke medieoppslag, medieopptredener og foredrag knyttet til forskningen i 2017. Året bar for øvrig også preg av den uklare situasjonen for forskningsavdelingen, hvor det ble jobbet med en omfattende omorganisering som tok mye tid og ressurser. Omorganiseringsprosessen ble nullstilt mot slutten av

året, og videre endringer i forskningsavdelingen skal vurderes i lys av statistikk-lovutvalgets innstilling med påfølgende høring, som ventes i mars 2018.

Den vitenskapelige produksjonen bidrar til solid kompetanse. SSB er derfor en attraktiv leverandør av en rekke beregninger og analyser som er helt sentrale for samfunnsplanlegging og samfunnsdebatten. Slike leveranser følger dels direkte av de internasjonale publikasjonene og dels gjennom andre beregninger og analyser. Internasjonal publisering er et viktig virkemiddel for å spre forskningsresultater, det bidrar til kvalitetssikring av analysene og til økt forskningskompetanse.

Eksempler på analyser som har vært sentrale for samfunnsplanleggingen og samfunnsdebatten i 2017 inkluderer proveny- og fordelingsvirkninger av skatteendringer, analyser av konjunktursituasjonen og omstilling av norsk økonomi, pensjonering, energi- og klimapolitikk og innvandring. Vi har også hatt medlemmer i, samt bidratt faglig til, ulike utvalg og styrer i 2017, eksempelvis Barnefamilieutvalget, Brochmann II-utvalget, Finansdepartementets modell- og metodeutvalg, Norges forskningsråds skatteøkonomiske forskningsprogram, Faggruppen for IA-avtalen, Det tekniske beregningsutvalget for inntektsoppgjørene (TBU), Teknisk beregningsutvalg for kommuneøkonomi og Teknisk beregningsutvalg for utslipp fra jordbruket.

Forskningen i SSB knytter seg i stor grad til økonomiske problemstillinger, både relatert til statistikkproduksjonen og i arbeidet med de økonomiske modellene. Det benyttes både detaljerte mikrodata til analyser av husholdningsatferd, og nasjonal-regnskapsdata til analyser av makroøkonomiske effekter. For å behandle økonomiske problemstillinger og for å knytte forskningen opp mot statistikkproduksjonen på flere relevante områder, gjøres det også forskning rundt demografi, innvandrere, kriminalitet, inntektsulikhet, energi og miljø. Framover vil vi spesielt arbeide med å forbedre samspillet mellom den mikrobaserte og den makrobaserte forskningen for å bedre det empiriske grunnlaget for makro-modellene.

4. Styring og kontroll i virksomheten

4.1. Overordnet vurdering av opplegget for styring og kontroll

SSB har de seneste årene arbeidet med å forbedre systemet for styring og kontroll og innføre et mer helhetlig og enhetlig system for internkontroll – i henhold til kravene i økonomiregelverket og instruks fra Finansdepartementet, samt god praksis for et effektivt internkontrollsystem. De store omstillingsprosessene som pågår i SSB, gjør at dette arbeidet har tatt noe mer tid enn forventet. Forbedringsarbeidet ses for øvrig i sammenheng med de pågående omstillingene.

Systemet for styring og kontroll består av fem elementer: risikovurderinger, styrende dokumenter, definerte roller og ansvar, kontrollaktiviteter og systemet for oppfølging og rapportering. Systemet dokumenteres i en hierarkisk struktur som består av policyer og prosedyrebeskrivelser, hvor blant annet roller og ansvar er tydelig definert.

Høsten 2017 er opplegget for risikostyring i SSB evaluert, og som følge av dette gjøres det noen tilpasninger. Blant annet legges standarden ISO 31000:2009 *Risikostyring Prinsipper og retningslinjer* i større grad til grunn for metodikken. I forbindelse med overgangen til tertialrapporteringer til Finansdepartementet fra 2018, har SSB også evaluert den interne oppfølgingen og rapporteringen. Et forbedret opplegg for intern oppfølging og rapportering på måloppnåelse,

ressursbruk, økonomi og risikoer, vil bli iverksatt fra første tertial 2018, og vil etter vår vurdering gi forbedret styring og kontroll.

4.2. Nærmere omtale av vesentlige forhold ved styring og kontroll

Effektiv drift og organisasjonsutvikling

Det framgår av de senere års tildelingsbrev at SSB må forberede seg på årlige kutt i bevilgningen. Samtidig vurderer SSB det som absolutt nødvendig å gjennomføre en omfattende modernisering for å møte framtidige utfordringer og brukerbehov. Store endringer i næringsstruktur, nye metoder og teknologisk utvikling er eksempler på endringer som samlet har gitt nye brukerbehov og nye muligheter for statistikkproduksjonen.

Det er nødvendig å vurdere hele SSBs organisering, slik at virksomheten kan møte framtidens utfordringer og muligheter på en god måte. SSB gikk fra ni til sju avdelinger 1. januar 2017, og har gjennom hele året gjennomført og utredet nye seksjonsinndelinger. Organiseringen av egen virksomhet har stor betydning for hvor godt samfunnsoppdraget utføres, og flere store utredninger ligger til grunn for organisasjonsendringene som ble påbegynt i 2017. Et hovedhensyn har vært å sikre sterke kompetansemiljøer på begge kontorstedene. Omorganiseringsarbeidet vil bli fullført i 2018.

SSB har sendt et forslag til ny målstruktur til Finansdepartementet, og som beskrevet i forslaget, kan produktivitetsutviklingen illustreres indirekte gjennom beskrivelser av gevinster fra moderniseringen, kompetanse, innsatsfaktorer og produksjon. Det er generelt vanskelig å beregne nøyaktige tall for produktivitet i statistikkproduksjonen som er sammenlignbare mellom år og egnet til å måle produktivitetsutvikling, blant annet fordi det stadig gjøres endringer i statistikkporteføljen, både i antall og type oppdrag. Utfordringene med å beregne pålitelige og sammenlignbare tall for produktivitet i statistikkproduksjonen, deles også av andre europeiske statistikkbyråer.

Virksomheten har forberedt flere store og mindre endringsløp som vil gi gevinster framover. SSBs moderniseringsprogram er det største enkeltstående effektiviseringstiltaket i SSB. Et vesentlig formål med programmet er omfattende standardisering og automatisering av arbeidsprosesser i statistikkproduksjonen, noe som på sikt skal gi betydelige effektiviseringsgevinster for SSB. Effektene forventes å inntreffe fra 2020 og framover. I tillegg er det forberedt endringer i økonomimodellen som vil gi bedre oversikt over innsatsfaktorene.

SSB er fornøyd med produksjonsnivået i 2017, og nivået har i hovedsak vært opprettholdt på samme nivå som i 2016. Regnskapet viser at kostnadsnivået er om lag uendret.

I 2017 etablerte SSB en underavdeling for drift i Avdeling for digitalisering og fellesfunksjoner, med formål om å samle driftsrelaterte oppgaver fra fag- og støtteavdelinger under én felles ledelse. Dette vil utgjøre et kompetansesenter for driftsoppgaver, hvor formålet er å drive kontinuerlig forbedring av driftsprosesser og utnytte samlet driftskapasitet til felles beste for SSB. De første effektiviseringsgevinstene fra dette ventes i 2018, og det forventes også en økning av gevinstene i årene framover.

SSBs primære metodikk for kontinuerlig forbedring og effektivisering er basert på Lean-metodikken. Lean-arbeidet har til nå vært prosjektorganisert, men i 2017 ble Lean videreført som en permanent tjeneste og organisert i HR-seksjonen. Lean-

arbeidet i SSB har i 2017 vært konsentrert om støtte til moderniseringsprogrammet, omorganiseringsprosessene og målet om å øke handlingsrommet for å frigjøre midler til moderniseringen.

I løpet av 2017 ble det utført 21 færre årsverk enn i 2016, jf. Tabell 4.1. Reduksjonen tilsvarer 2,5 prosent. Andelen timer som er brukt til administrasjon og planlegging har gått opp, mens og andelen timer brukt til løpende statistikkproduksjon har gått ned. Hovedårsaken er at det i løpet av 2017 er friggitt ressurser fra statistikkproduksjonen til moderniseringsprogrammet, og at moderniseringsprogrammet har brukt mye ressurser til å planlegge og legge til rette for gjennomføring av de framtidige utviklingsprosjektene. Andre årsaker ligger i sammensetningen av produktporteføljen og omorganiseringen av den øvrige virksomheten. Det er for eksempel registrert en økning på om lag 4,5 årsverk til omorganiseringer og tid brukt i fagforeningsarbeid.

Tabell 4.1 Fordeling av årsverk i SSB¹

	2015	2016	2017
Antall utførte årsverk i alt:	824	837	816
Fravær	141	131	130
Fravær fordelt på:			
Ferie og seniordager	88	83	81
Permisjon med lønn	14	14	13
Sykefravær	39	34	36
			-
Antall årsverk unntatt fravær	683	706	686
Årsverk etter virksomhetstype i prosent:	100	100	100
Løpende statistikkproduksjon	47	47	45
Utviklingsprosjekter	15	14	13
Forskning og analyseprosjekter	12	12	12
Administrasjon og planlegging	14	15	17
IKT infrastruktur og andre interne støttefunksjoner	12	12	13

¹ Tallene er hentet fra timeverksregistrering og viser utførte årsverk. Antall årsverk i Tabell 2.2 og 4.2 er hentet fra lønnsystemet og er beregnet ut fra stillingsprosent per 31.12.

Enkelte store utviklingsprosjekter ble avsluttet og er ikke videreført i 2017, og disse gir relativt store utslag på fordelingen av årsverk. Dette gjelder særlig Omlegging til Altinn. Omlegging av lønnsstatistikken har for eksempel gitt betydelig redusert tidsbruk på lønnsstatistikken.

Bemanning og personalforvaltning

Ved utgangen av 2017 var det 32 medarbeidere færre enn ved utgangen av 2016, og det er nå totalt 853 ansatte i SSB (eksklusive intervjuere), jf. Tabell 4.2.

Ved utgangen av 2017 er 27 prosent av de ansatte 58 år eller eldre, jf. Tabell 4.3. Ved utgangen av 2015 og 2016 var det henholdsvis 29,5 og 28 prosent i samme gruppe. Dette kan tyde på at aldersbalansen sakte er i ferd med å jevne seg ut etter mange år med nedbemanning og store skjevheter. SSB utformer årlig oversikter over denne gruppen for å ivareta kritisk kompetanse i god tid før pensjon er aktuelt og for å ha god kontroll på eventuelle ressursbehov som måtte oppstå. Gjennomsnittlig sykefravær i SSB i 2017 var 4,6 prosent, jf. Tabell 4.4, noe som er en liten oppgang sammenlignet med 2016 (4,3 prosent), men fortsatt lavere enn i både 2015 (4,7 prosent) og 2014 (4,8 prosent). Sykefraværet er da noe høyere enn målet om at sykefraværet ikke skal overstige 4,3 prosent. Dette målet ble satt da SSB inngikk ny samarbeidsavtale om inkluderende arbeidsliv for perioden 2014-2018.

Tabell 4.2 Årsverk og antall ansatte

	2015	2016	2017
Antall ansatte	887	885	853
Antall årsverk ¹	842	848	823

¹ Antall årsverk er hentet fra lønnsystemet. Antallet avviker fra antall årsverk i tabell 4.1, fordi sistnevnte er hentet fra timeverksregistreringen, jf. fotnote 12.

Tabell 4.3 Alderssammensetningen blant ansatte

Antall/aldersgrupper	20-29	30-39	40-49	50-59	Over 60 år	Alle
Kvinner	36	65	119	116	98	434
Menn	37	74	117	105	86	419
Sum SSB	73	140	236	221	184	853

Tabell 4.4 Sykefravær

Sykefravær i prosent	2015	2016	2017
	4,7	4,3	4,6

Etter noen år med svært begrenset ekstern rekruttering, var det i 2016 behov for noe påfyll av kompetanse. SSB har i 2017 gjenopptatt nedbemanningstakten for årene før 2016. Det er ansatt 46 nye medarbeidere i 2017, og andelen med høyere akademisk utdanning økte fra 57 prosent til 60 prosent. Bruken av ekstern rekruttering er forholdsvis jevnt fordelt i virksomheten, og det er totalt 24 nye medarbeidere som er tilsatt i statistikkavdelingene og i forskningsavdelingen, mens 22 er tilsatt i hhv. administrasjonsavdelingen, kommunikasjonsavdelingen og avdeling for digitalisering og fellesfunksjoner.

Ved utgangen av 2017 hadde SSB 179 ansatte med utdanning av høyere grad, som også hadde tjenestetid kortere enn fem år. Det er to flere enn ved utgangen av 2016.

For flere av de eksterne rekrutteringsprosessene er det gjennomført kandidat-evalueringer, hvor kandidater som har vært på intervju, men ikke fått tilbud om stilling, er bedt om å gi en tilbakemelding på prosessen. Totalt har 83 kandidater besvart spørreskjemaet og 91 prosent svarer at de, alt i alt, opplever prosessen som god eller svært god.

Tidlig i 2017 ble det gjennomført planleggingsøvelser tilknyttet bemannings-situasjonen gjennom året. Dette er fulgt opp med bemanningsoversikt, oppdatert per kvartal, som har bidratt i arbeidet med å gjøre tøffere prioriteringer knyttet til ressurs- og kompetansebehov. Spesielt viktig er dette for å sikre rekruttering av ekstern kompetanse på de rette plassene i virksomheten og øke det økonomiske handlingsrommet for egenfinansiering av modernisering.

Som følge av omorganiseringene i SSB, har høsten vært preget av kompetanse-kartlegginger og kommunikasjon med medarbeiderne – individuelt og i grupper. Mange medarbeidere skulle forberedes på skifte av arbeidsoppgaver og leveranse-dyktigheten skulle samtidig ivaretas. Denne perioden var i enkelte grupper preget av mye turbulens og usikkerhet. Det har vært knyttet bekymringer til leveransene i disse gruppene, spesielt fra de tillitsvalgte side. Totalt var over 100 medarbeider i større eller mindre grad berørt av disse prosessene, men så langt er det observert svært få medarbeidere som har valgt å fratre sin stilling grunnet omstendighetene.

Mot slutten av året ble det som planlagt, arbeidet med en arbeidsmiljøundersøkelse. Denne ble lansert for medarbeiderne 10. januar 2018. Arbeidsmiljøundersøkelsen er en større kartlegging enn tidligere år, og er et resultat foreslått fra en partssammensatt gruppe ledet av HR.

Internkontroll og risikostyring

Samlet sett vurderes risikonivået i SSB å være akseptabelt. Risikovurderingene legger grunnlaget for å identifisere de viktigste prosessene og områdene der man må ha sterke kontrollsystemer eller sette inn andre tiltak. Det er identifisert fem risikoområder som er viktige for SSB: Omdømme, samfunnsoppdraget, modernisering og utvikling, konkurranse og eksterne forhold samt etterlevelse av sentrale administrative regelverk. I tillegg ble det identifisert risikoer knyttet til omorganiseringsprosessene som SSB jobbet med i 2017. Iboende risiko vurderes i

hovedsak uendret fra 2016 til 2017. Risikomodellen og måten den anvendes på i SSB vil bli vurdert før neste risikorapportering.

SSB er avhengig av et godt omdømme, og den største risikoen innenfor dette området er knyttet til beskyttelsesverdig data og informasjon på avveie. De seneste årene er det iverksatt flere tiltak som reduserer sannsynligheten for at data skal komme på avveie fra SSB – både systemtekniske tiltak, internkontrolltiltak og kompetansetiltak. Sannsynligheten vurderes å være liten for at omfattende mengder sensitive data skal komme på avveie fra SSB, mens konsekvensene av en slik hendelse vurderes å være høy – spesielt med tanke på SSBs omdømme.

Risiko for at mikrodata som er utlånt til forskere, skal komme på avveie, vurderes å være svært høy. Flere tiltak er gjennomført for å bedre internkontrollen i SSB på dette området, og det er iverksatt kontrolltiltak overfor mottakere av mikrodata for å sikre at ikke data videreformidles til utenforstående (tredjepart), at data ikke kopieres over på lokale servere, og at mikrodata slettes i henhold til avtale. Dette er et område hvor SSB ikke kan ha kontroll over all risikoen, men sannsynligheten er imidlertid redusert noe ved at mottakere av mikrodata følges tettere opp. Ytterligere forbedringer ventes når RAIRD nå er satt i drift og når man får etablert en mer omfattende Remote Access-løsning. Dette siste henger også sammen med planene om metadatastyring i moderniseringsprogrammet. For øvrig vises til omtale om utlån av mikrodata under avsnitt 3.3.1.

De ulike omstillingsprosessene som pågår samtidig, blant annet flytting av arbeidsoppgaver mellom kontorene i Kongsvinger og Oslo, omorganisering internt i avdelingene, frigjøring av ressurser til modernisering samt omorganisering av Forskningsavdelingen, representerer betydelig risiko – spesielt når det gjelder ordinær drift og arbeidsmiljø. Mot slutten av 2017 er de prinsipielle vedtakene angående flytting av oppgaver fattet, og omorganiseringen er av forskningsavdelingen ble nullstilt. Dette har redusert noe av risikoen knyttet til omorganiseringene.

Gjennom 2017 er det avholdt risikovurderinger knyttet til arbeidsmiljøet i alle avdelingene i SSB. Som en konsekvens av omorganiseringssprosessene, er det også gjennomført flere risikovurderinger i de avdelingene som er direkte berørt. Det er skrevet tiltaksplaner som følges opp i de enkelte avdelinger. Vernetjenesten og tillitsvalgte har sammen med ledelsen bidratt inn i disse.

Arbeidstilsynet fikk i 2017 varsler vedrørende arbeidsmiljøet i SSB, og dette følges opp med tilsyn i 2018. Høsten 2017 ble det startet arbeid med en ny forskningsbasert arbeidsmiljøundersøkelse for gjennomføring i januar 2018. Å få bedret arbeidsmiljøet vil kreve oppmerksomhet og tiltak på flere områder framover. Situasjonen ved inngangen til 2018 tyder på at tilliten til det SSB leverer av statistikk og forskning ikke er nevnerdig svekket av all medieoppmerksomheten mot slutten av 2017.

I tildelingsbrevet for 2017 er SSB eksplisitt bedt om å vurdere risikoen for misligheter og korrupsjon. Dette handler om risikoen for at medarbeidere bevisst bryter regelverk og rutiner for å oppnå personlige fordeler, f.eks. anseelse, resultater eller økonomiske fordeler. SSB har en sterk organisasjonskultur med sosial kontroll og lojale medarbeidere, noe som vurderes som risikoreduserende i seg selv. I økonomisystemene og personalsystemet er det innebygget flere automatiske kontroller som sikrer arbeidsdeling og tilfredsstillende internkontroll. Gjennom økonomiforbedringsprosjektet som har pågått i hele 2017, har SSB sikret bedre styring og kontroll av regnskaps- og økonomiområdet generelt. I tillegg til underslagsproblematikk er ledelsen oppmerksom på mulighetene som ligger i at enkeltmedarbeidere har tilgang på mikrodata og statistikkdata som kan regnes som

markedsensitive, og som derfor kan utnyttes til personlig vinning. Tiltakene som er gjennomført for å bedre internkontrollen ved utlån av mikrodata, bidrar til å redusere risikoen for misligheter. Det er også innført bedre rutiner for tilgangsstyring i 2018. Blant annet gjennomføres det systematisk ID-kontroll av nye medarbeidere, eksterne konsulenter og besøkende. Samlet sett vurderer SSB at risikoen for misligheter og korrupsjon er på et akseptabelt nivå.

Når det gjelder arbeidet med modernisering og utvikling, er den største risikoen forbundet med finansieringsplanene, hvor SSB vil være avhengig av ekstern finansiering i tillegg til å frigjøre ressurser internt. Konsekvenser av manglende finansiering vil på sikt være mangel på ressurser eller evne til å utvikle tekniske løsninger og arbeidsprosesser i samsvar med behovet for økt produktivitet. Per nå er det lite som tilsier at risikoen på dette området er endret betydelig fra 2016, men det er potensielt manglende ekstern finansiering som er den største risikoen, samt redusert mulighet for egenfinansiering.

Risiko for manglende etterlevelse av sentrale administrative regelverk er i hovedsak uendret det siste året. Det arbeides med å forbedre systemet for styring og kontroll, og når tilstrekkelig internkontroll er etablert og implementert, vil risikoen for manglende etterlevelse av økonomiregelverket, anskaffelsesloven, arbeidsmiljøloven etc. reduseres til akseptabelt nivå. Gjennom 2017 har det blitt jobbet systematisk med bedring av økonomifunksjonen. Det er etablert gode prosesser for budsjett, prognose og månedlig rapportering. Sentrale rutiner er beskrevet, og ansvar og roller er etablert. Videre aktiviteter for 2018 tas nå inn i ordinær drift, og fokuset vil først og fremst være rettet mot forbedringstiltak knyttet til markedsoppdragene og forbedre styringsinformasjonen til ledelsen samt å utarbeide Policy for økonomistyring.

Sikkerhet og beredskap

SSB, som en del av Nasjonalt Beredskapssystem, har utviklet tiltak på relevante områder. Det er utarbeidet en egen krise- og beredskapsplan for SSB (oppdatert 2017), samt plan for egenbeskyttelse mot terror. Det er også utviklet egne områdeplaner for IT-infrastruktur, fysisk sikkerhet, krisekommunikasjon og pandemisk influensa. Videre er det gjennomført flere dialogmøter med Politiets sikkerhetstjeneste (PST) i 2017, med formål om å øke bevisstheten og forståelsen for trusselaktører og verdivurderinger for sikringsrisiko. Sikkerhet og beredskap gjennomgås halvårlig med ledelsen i SSB.

Det er iverksatt flere tiltak for å få oversikt over sårbarheter, bevisstgjøre brukerne på informasjonssikkerhetsutfordringer og å sikre at systemer patches jevnlig. De seneste årene er det gjennomført sikkerhets- og beredskapsøvelser omtrent én gang i året. Tema for øvelsene har blant annet vært terror, kontinuitet på IT-plattformer og varsling. Det var planlagt en øvelse i november 2017, men denne ble utsatt og planlegges gjennomført i løpet av første kvartal 2018.

Det ble sist gjennomført en risiko- og sårbarhetsanalyse med bistand fra eksterne konsulenter i februar 2016 (RoS 2016). Tiltakene som ble identifisert, er enten gjennomført eller de jobbes kontinuerlig med. Sikkerhetstilstanden i SSB vurderes nå som tilfredsstillende. De overordnede risikovurderingene trekker fram beskyttelsesverdig informasjon på avveie som den største risikoen. Det er imidlertid implementert en rekke tiltak og restrisikoen er vurdert å være akseptabel.

Evalueringer og brukerundersøkelser

Det har vært gjennomført seks sammenlignbare brukerundersøkelser på ssb.no i 2012, 2014, 2015, 2016 (feb. og des.) og 2017. I brukerundersøkelsen 2017 deltok i overkant av 11 000 respondenter. 85 prosent av deltakerne i undersøkelsen var fornøyd eller svært fornøyd med ssb.no. Andelen fornøyd brukere har ligget

stabilt mellom 85 og 87 prosent i de siste fem undersøkelsene, uten noen tydelig trend. Andelen som fant det de lette etter, var 83 prosent i 2017. Denne andelen har ligget mellom 83 og 87 prosent i brukerundersøkelsene, uten noen tydelig nedadgående eller oppadgående trend.

Oppfølging av saker fra Riksrevisjonen

Riksrevisjonen hadde ingen merknader til årsregnskapet for 2016.

5. Vurdering av framtidsutsikter

Globalisering gjør det mer krevende å avgrense aktivitet mellom Norge og utlandet. Fremveksten av delingsøkonomi og netthandel har konsekvenser for kildegrunnlaget for blant annet næringsstatistikken og utenriksregnskapet. Det er derfor viktig for SSB å etablere kontakt med globale aktører, som for eksempel AirBnB, for å få tilgang til data for delingsøkonomien.

Stadig større fragmentering av verdikjeder og mer kompliserte næringsstrukturer gir også utfordringer for tradisjonell statistikkproduksjon, både som følge av outsourcing og fordi klassifiseringen i ulike næringer blir mer diffus. Videre gir økt digitalisering og massiv tilgang til ukonvensjonelle data både muligheter og utfordringer for statistikkproduksjonen, noe som SSB må være oppmerksom på og utnytte.

Moderne demokratiske samfunn må understøttes av en pålitelig offisiell statistikk. Behovet for et uavhengig faktagrunnlag som basis for analyser og meninger i samfunnet, er økende. Dette illustreres kanskje best ved at Språkrådet i desember 2017 kåret *Falske nyheter* til årets ord. *Falske nyheter* speiler kampen om sanneferdige nyheter i den offentlige debatten på en helt ny måte, både i Norge og ellers i verden. Mange falske nyheter kan avkreftes med fakta, og SSB er Norges førstelinjeforsvar i kampen mot falske nyheter gjennom å levere objektiv og relevant statistikk, forskning og analyser til nytte for forståelsen av Norge. Denne oppgaven vil stille krav til at SSB utvikler statistikken og analysene, og ikke minst i vår evne til å formidle resultatene og derigjennom bidra til å sette premissene for diskusjonene.

Dagens statistikklov er fra 1989 og rammeverket for statistikkproduksjon har endret seg betydelig både nasjonalt og internasjonalt. Digitalisering, elektronisk datainnhenting, nye og utvidede registre, endringer i internasjonalt regelverk, klargjøring av styrets rolle og vurdering av forskningsvirksomheten, er noe av bakgrunnen for at Finansdepartementet satte ned et utvalg som skulle vurdere statistikkloven. SSBs virksomhet er hjemlet i statistikkloven og utvalgets forslag og de endelige konklusjonene, kan naturlig nok gi store endringer for SSBs rammer. Utvalget skal levere sin rapport medio mars 2018.

SSB er allerede en arbeidsplass med høye kompetansekrav, og kravet til kompetanse vil trolig forsterkes i de nærmeste årene – blant annet for å kunne utnytte mulighetene som ligger i økt tilgang til data, til å produsere bedre og mer relevant statistikk og analyse. SSBs alderssammensetning tilsier at mange av våre medarbeidere vil gå av med pensjon de nærmeste årene. Det er derfor viktig å sørge for god kompetanseoverføring. Et viktig element i dette er å sikre sterke og levedyktige kompetansemiljøer på begge kontorstedene, noe omorganiseringsprosessen med flytting av oppgaver mellom Oslo og Kongsvinger skal bidra til. Omorganiseringsarbeidet er krevende, og det er avgjørende for leveransene at dette gjennomføres i riktig tempo og at risikoer håndteres på en god måte.

Det er nødvendig å gjennomføre en helhetlig og omfattende modernisering av statistikkproduksjonen. Eksterne krav og endringer i datagrunnlaget krever at SSB kontinuerlig må tilpasse systemene for statistikkproduksjon. I dagens produksjonssystem er statistikkene implementert som isolerte siloer, og like typer endringer må derfor implementeres i svært mange systemer. Dette er ikke forenelig med krav til reduserte kostnader, lavere oppgavebyrde og forventninger om mer og bedre statistikk. Gjennom å automatisere og strømlinjeforme arbeidsprosessene, skal SSB forbedre evnen til å produsere statistikk og analyser på en mer effektiv måte. Vi har derfor satt i gang et moderniseringsprogram som går over i implementeringsfasen i 2018. Moderniseringsprogrammet vil gi oss et løft som vil legge grunnlaget for en kontinuerlig forbedring av statistikkproduksjonen.

6. Årsregnskap

6.1. Ledelseskommentar årsregnskapet 2017

Formål

Statistisk sentralbyrå (SSB) ble grunnlagt i 1876 og er et statlig forvaltningsorgan underlagt Finansdepartementet. SSBs virksomhet er regulert av statistikkloven⁷, og SSB er uavhengig i faglige spørsmål. Det innebærer blant annet at SSB skal kartlegge og prioritere behovet for offisiell statistikk, og at SSB har ansvaret for beslutninger om statistiske metoder, standarder og prosedyrer, og om innholdet i og tidspunktet for publisering av statistikk⁸.

SSB har hovedansvaret for å utarbeide og spre offisiell statistikk om det norske samfunnet, og kjerneoppgavene er beskrevet i statistikkloven. SSB skal ifølge statistikkloven kartlegge og prioritere behov for offisiell statistikk, ha ansvar for å samordne offisiell statistikk som blir utarbeidet av forvaltningsorganer og ha hovedansvaret for internasjonalt statistisk samarbeid. SSB skal også utvikle statistiske metoder og utnytte statistikken til analyse og forskning. SSB har en egen forskningsavdeling som skal gi økt kunnskap om utviklingen av samfunnet med utgangspunkt i SSBs statistikk. SSB skal også legge til rette for utlevering av statistikk til forskning og offentlig planlegging.

Årsregnskapet inneholder oppstilling av bevilgningsrapportering, artskonto-rapportering og oppstilling av virksomhetsregnskapet i henhold til de statlige regnskapsstandardene (SRS).

Bekreftelse

Årsregnskapet er avlagt i henhold til Reglement for og bestemmelser om økonomistyring i staten⁹, rundskriv R-115 av 24. november 2016 fra Finansdepartementet, og SRS. Regnskapet gir et dekkende bilde av SSBs disponible bevilgninger, regnskapsførte inn- og utbetalinger, kostnader og inntekter, eiendeler og gjeld.

Vurderinger av vesentlige forhold

Vedrørende kontantregnskapet

I 2017 fikk SSB en samlet bevilgning på kapittel 1620 post 01 Driftsutgifter på 563 mill. kroner, jf. bevilgningsrapporteringen og note A. Det ble i tillegg overført 12,7 mill. kroner fra 2016. Bevilgningen for 2017 inkluderer midler til dekning av

⁷ Lov om offisiell statistikk og Statistisk sentralbyrå av 16. juni 1989 nr. 54

⁸ Retningslinjer for europeisk statistikk (European Statistics Code of Practice)

⁹ Fastsatt 12. desember 2003 med endringer, senest 5. november 2015

pensjonspremie til Statens pensjonskasse (SPK). I revidert nasjonalbudsjett (RNB) 2017 ga Finansdepartementet SSB anledning til å omdisponere overskudd på 21-posten på til sammen 36,9 mill. kroner. Av disse ble 16,9 mill. kroner omdisponert til 01-posten. Kompensasjon for lønnsoppgjør 2017 var på 4 mill. kroner. Samlet disponibel bevilgning for 2017 var 596,6 mill. kroner.

Mindreutgiften på post 01, hensyntatt overføringer fra 2016 og omdisponeringer i RNB, er på 21 mill. kroner. Eksklusiv overføringer fra 2016 og omdisponeringer i 2017 er det en merutgift på 8,5 mill. kroner.

På kapittel 1620 post 21 Spesielle driftsutgifter, var rammetildelingen for 2017 på 242,5 mill. kroner. Overført beløp fra 2016 var på 63,2 mill. kroner. I revidert nasjonalbudsjett (RNB) 2017 ga Finansdepartementet SSB anledning til å omdisponere overskudd på 21-posten på til sammen 36,9 mill. kroner. Totalt for året har SSB en samlet mindreutgift på 20,3 mill. kroner på post 21. Det er i tillegg en merinntekt på post 02 Oppdragsinntekter på 8,2 mill. kroner. Til sammen utgjør dette 28,5 mill. kroner. Mindreutgiften skyldes i hovedsak overføringer fra 2016. Isolert sett for 2017 er inntektene på post 02 på 235,2 mill. kroner, mens utgiftene på post 21 var på 248,4 mill. kroner.

Det er innbetalt 23,6 mill. kroner som forskudd fra kunder på post 02, hvor arbeidet ikke er fullført og skal ferdigstilles i 2018. Forskuddsinnbetalinger fra kunder er på samme nivå som i 2017.

På kapittel 1620 post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold var bevilgningen på 44,3 mill. kroner, mens overføringen fra 2016 var på 7,4 mill. kroner. I RNB ble 20 mill. kroner overført fra post 21. Midlene som ble overført fra post 21 ble øremerket Moderniseringsprogrammets aktiviteter for 2018 og overføres i sin helhet. I tillegg overføres mindreforbruk knyttet interne midler avsatt til Moderniseringsprogrammet på ca. 10 mill. kroner samt planlagte midler til KOSTRA for 2018 med 11,7 mill. kroner. Totalt er det en mindreutgift på 43,5 mill. kroner. Eksklusiv overføringer fra 2016 er det en mindreutgift på 36 mill. kroner.

Artskontorapporteringen viser at innbetalinger av oppdragsinntekter er på 235,2 mill. kroner, en økning på 5,6 mill. kroner i forhold til 2016.

SSBs utgifter er i hovedsak knyttet til lønn og andre driftsutgifter. Andel lønnsutgifter i forhold til totalt utbetalte driftsutgifter er 76,2 prosent. Utbetalinger til lønn inkl. arbeidsgiveravgift og feriepenger er 17,6 mill. kroner høyere enn i 2016. Netto antall ansatte ble redusert med 25 årsverk. Fra og med 1. januar 2017 betaler SSB pensjonspremie selv. Økte pensjonsutgifter i 2017, sammenlignet med 2016, var 57,6 mill. kroner.

Vedrørende periodisert virksomhetsregnskap

SSB innførte i 2014 et periodisert virksomhetsregnskap som bygger på de statlige regnskaps-standardene (SRS). Høsten 2016 gjennomførte SSB, ved hjelp av eksterne konsulenter, en gjennomgang av virksomhetens økonomifunksjon. Gjennomgangen avdekket at periodisert virksomhetsregnskap ikke er fullt implementert, og som en følge av rapporten er det igangsatt et forbedringsarbeid på økonomiområdet.

SSB hadde pr 31.12.2017 en totalbalanse på 145,3 mill. kroner, noe som er 30,6 mill. kroner høyere enn balansen fra 31.12.2016. Økningen forklares med økte immaterielle eiendeler i form av egenutviklet programvare, bl.a. KOSTRA på 23,2 mill. kroner (note 3). Det har også vært en økning i Andre fordringer pga. forskuddsbetalte kostnader på 8,9 mill. kroner (note 14).

Avregnet med statskassen utgjorde 136,1 mill. kroner pr. 31.12.2017, mot 149,5 mill. kroner ved inngangen av året. Det vil si en reduksjon på 28,9 mill. kroner. Se note 7 for spesifikasjon av endringer i avregnet med statskassen. Mellomværende med statskassen i kontantregnskapet pr. 31.12. var 39,0 mill. kroner, en endring på 0,6 mill. kroner fra 2016, jf. Bevilgningsrapporten og note 7B.

Resultatregnskapet viser en reduksjon i driftsinntekter på 65,6 mill. kroner. Reduksjonen forklares med ny pensjonsordning, der SSB selv betaler pensjonspremie fra og med 1.1.2017. Tidligere ble motpost til kalkulatoriske pensjonskostnader rapportert under «Inntekt fra bevilgninger», jf. note 1.

Resultatregnskapet viser en reduksjon i driftskostnadene på 65,6 mill. kroner sammenlignet med 2016, hvorav reduksjonen i totale lønnskostnadene (note 2) er totalt på 45,8 mill. kroner. Reduksjonen skyldes sosiale kostnader mv. på 31 mill. kr og reduksjon i lønn med 15 mill. kroner. Reduksjonen i pensjonskostnadene inklusiv arbeidsgiveravgift mv. skyldes at arbeidsgivers andel av pensjonskostnader ble redusert fra 15 prosent i 2016 til 12 prosent 2017, jf. note 2. Endringene i andre driftskostnader for øvrig (jf. note 5) er bl.a. knyttet til leie av datautstyr og lisenser redusert med 10,5 mill. kroner og at EØS-kontingenten er redusert med 4,8 mill. kroner.

Belastningsfullmakt

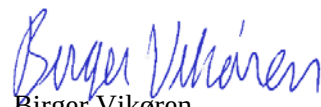
Statens Innkrevingssentral (SI) krever inn tvangsmulkt på vegne av SSB (kapittel 4620 og post 85). Inntektsbevilgningen for 2017 var på 17,9 mill. kroner. Det ble innbetalt 22,5 mill. kroner. Beløpet avregnes direkte mot statskassen og inngår ikke i SSBs bevilgningsregnskap, men rapporteres i SIs S-rapport.

Tilleggsopplysninger

Riksrevisjonen er ekstern revisor og bekrefter årsregnskapet for SSB. Riksrevisjonen reviderer regnskapet som er lagt frem til behandling i SSBs styre. Vurderinger av regnskapet vil framgå av revisjonsberetningen som SSB mottar i mai 2018. Revisjonsberetningen vil bli publisert på SSBs nettsider så snart dokumentet er offentlig.

Oslo/Kongsvinger, 15. mars 2018


Morten Reymert
styreleder


Birger Vikøren
konst. administrerende direktør

6.2. Prinsippnote til kontantregnskapet

Årsregnskap for statlige virksomheter er utarbeidet og avlagt etter nærmere retningslinjer fastsatt i bestemmelser om økonomistyring i staten ("bestemmelsene"). Årsregnskapet er i henhold til krav i bestemmelsene punkt 3.4.1, nærmere bestemmelser i Finansdepartementets rundskriv R-115 av november 2016 og eventuelle tilleggskrav fastsatt av overordnet departement.

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen og artskontorrapporteringen er utarbeidet med utgangspunkt i bestemmelsene punkt 3.4.2 – de grunnleggende prinsippene for årsregnskapet:

- a) Regnskapet følger kalenderåret
- b) Regnskapet inneholder alle rapporterte utgifter og inntekter for regnskapsåret
- c) Utgifter og inntekter er ført i regnskapet med brutto beløp
- d) Regnskapet er utarbeidet i tråd med kontantprinsippet

Oppstillingene av bevilgnings- og artskontorrapportering er utarbeidet etter de samme prinsippene, men gruppert etter ulike kontoplaner. Prinsippene samsvarer med krav i bestemmelsene punkt 3.5 til hvordan virksomhetene skal rapportere til statsregnskapet. Sumlinjen "*Netto rapportert til bevilgningsregnskapet*" er lik i begge oppstillingene.

Virksomheten er tilknyttet statens konsernkontoordning i Norges Bank i henhold til krav i bestemmelsene pkt. 3.7.1. Bruttobudsjetterte virksomheter tilføres ikke likviditet gjennom året men har en trekkrettighet på sin konsernkonto. Ved årets slutt nullstilles saldoen på den enkelte oppgjørskonto ved overgang til nytt år.

Bevilgningsrapporteringen

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen omfatter en øvre del med bevilgningsrapporteringen og en nedre del som viser beholdninger virksomheten står oppført med i kapitalregnskapet. Bevilgningsrapporteringen viser regnskapstall som virksomheten har rapportert til statsregnskapet. Det stilles opp etter de kapitler og poster i bevilgningsregnskapet virksomheten har fullmakt til å disponere. Kolonnen samlet tildeling viser hva virksomheten har fått stilt til disposisjon i tildelingsbrev for hver statskonto (kapittel/post). Oppstillingen viser i tillegg alle finansielle eiendeler og forpliktelser virksomheten står oppført med i statens kapitalregnskap.

Avgitte belastningsfullmakter er inkludert i kolonnen for samlet tildeling, men bokføres og rapporteres ikke til statsregnskapet fra virksomheten selv. Avgitte belastningsfullmakter bokføres og rapporteres av virksomheten som har mottatt belastningsfullmakten og vises derfor ikke i kolonnen for regnskap. De avgitte fullmaktene framkommer i note B til bevilgningsoppstillingen.

Finansdepartementet har gitt adgang til å gjøre unntak fra mal for årsregnskapets oppstilling av bevilgningsrapportering for inntekter Statens innkrevingsentral krever inn på vegne av bl.a. SSB. Disse inntektene vises på egen linje i bevilgningsoppstillingen.

Artskontorrapporteringen

Oppstillingen av artskontorrapporteringen har en øvre del som viser hva som er rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter og en nedre del som viser eiendeler og gjeld som inngår i mellomværende med statskassen. Artskontorrapporteringen viser regnskapstall virksomheten har rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter. Virksomheten har en trekkrettighet på konsernkonto i Norges Bank. Tildelingene er ikke inntektsført og derfor ikke vist som inntekt i oppstillingen.

Oppstilling av bevilgningsrapportering 31.12.2017

Utgiftskapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst	Note	Samlet tildeling*	Regnskap 2017	Merutgift(-) og mindreutgift	Postert av andre/gitte fullmakter	Avvik i henhold til tildeling
1620	Statistisk sentralbyrå	01	Driftsutgifter		596 569 000	575 505 530	21 063 470		
1620	Statistisk sentralbyrå	21	Spesielle driftsutgifter		268 740 000	248 442 171	20 297 829		
1620	Statistisk sentralbyrå	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold		71 738 000	28 282 044	43 455 956		
1633	Statistisk sentralbyrå	01	Nettoordning formu i staten		0	26 861 180			
Sum utgiftsført					937 047 000	879 090 924			

Inntektskapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst		Samlet tildeling*	Regnskap 2017	Merinntekt og mindreinntekt(-)	Postert av andre/gitte fullmakter	Avvik i henhold til tildeling
4620	Statistisk sentralbyrå	02	Oppdragsinntekter		226 943 000	235 194 299	8 251 299		
4620	Statistisk sentralbyrå	85	Tvangsmulkt		17 900 000			23 844 585	5 944 585
5309	Statistisk sentralbyrå	29	Ymse		0	1 125 239			
5700	Statistisk sentralbyrå	72	Arbeidsgeberavgift		0	71 193 149			

Sum inntektsført

244 843 000

307 512 687

Netto rapportert til bevilgningsregnskapet

571 578 237

Kapitalkontoer

60077201 Norges BankKK/innbetalinger

290 001 446

60077202 Norges BankKK/utbetalinger

-865 019 236

716600 Endring i mellomværende med statskassen

1 439 553

Sum rapportert

0

Beholdninger rapportert til kapitalregnskapet (31.12)

31.12.2017

31.12.2016

Endring

716600 Mellomværende med statskassen

-38 204 511

-39 644 064

1 439 553

716600 Korrigering av mellomværende i 2017 for avvik 2011-2014 Nav-tilpasninger.

-809 680

-809 680

Jf. brev fra Finansdepartementet 08.03.2017.

716600 Mellomværende med statskassen

-39 014 191

-39 644 064

629 873

Statens Innkrevingssentral (SI) krever inn tvangsmulkt på vegne av SSB (kapittel 4620 og post 85). Inntektsbevilgningen for 2017 var på 17,9 mill. kroner. Det ble innbetalt 23,5 mill. kroner. Beløpet avregnes direkte mot statskassen og inngår ikke i SSBs bevilgningsregnskap, men rapporteres i SIs S-rapport, jf. hjelpekolonner i oppstillingen av bevilgningsrapportering ovenfor.

Note A Forklaring av samlet tildeling utgifter

Kapittel og post	Overført fra i fjor	Årets tildelinger (Tildelingsbrev 13.01.2017)	Årets tildeling (Tillegg til tildelingsbrev 08.08.2017)	Lønnsoppgjør (09.10.2017)	Årets tildelinger	Samlet tildeling
162001	12 708 000	562 986 000	16 900 000	3 975 000	583 861 000	596 569 000
162021	63 187 000	242 453 000	-36 900 000		205 553 000	268 740 000
162045	7 438 000	44 300 000	20 000 000		64 300 000	71 738 000

Note B Forklaring til brukte fullmakter og beregning av mulig overførbart beløp til neste år

Kapittel og post	Stikkord	Merutgift(-)/ mindre utgift	Utgiftsført av andre iht. avgitte belastningsfullmakter(-)	Merutgift(-)/ mindreutgift etter avgitte belastningsfullmakter	Merinntekter / mindreinntekter(-) iht. merinntektsfullmakt	Omdisponering fra post 01 til 45 eller til post 01/21 fra neste års bevilgning	Innsparinger(-)	Sum grunnlag for overføring	Maks. overførbart beløp *	Mulig overførbart beløp beregnet av virksomheten
1620 01		21 063 470		21 063 470				21 063 470	29 193 050	21 063 470
1620 21	"kan overføres"	20 297 829		20 297 829		8 251 299		28 549 128	421 231 000	28 549 128
1620 45	"kan overføres"	43 455 956		43 455 956				43 455 956	86 100 000	43 455 956

*Maksimalt beløp som kan overføres er 5% av årets bevilgning på driftspostene 01-29, unntatt post 24 eller sum av de siste to års bevilgning for poster med stikkordet "kan overføres". Se årlig rundskriv R-2 for mer detaljert informasjon om overføring av ubrukte bevilgninger.

Mindreutgiften på post 01, hensyntatt overføringer fra 2016, er på 21,1 mill. kroner. SSB har søkt om å overføre 21,1 mill. kroner til 2018 på post 01.

På kapittel 1620 post 21 Spesielle driftsutgifter, har SSB en samlet mindreutgift på 20,3 mill. kroner, i tillegg merinntekt på post 02 Oppdragsinntekter på 8,2 mill. kroner, til sammen 28,6 mill. kroner. SSB har søkt om å overføre 28,6 mill. kroner til 2018 på post 21.

På post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, er det en mindreutgift på 43,4 mill. kroner inklusive overføringer fra 2016. Eksklusiv overføringer fra 2016 er det en mindreutgift på 36,1 mill. kroner. SSB har søkt om å overføre 43,5 mill. kroner til 2018 på post 45, jf. note B.

Oppstilling av artskontorrapporteringen 31.12.2017

	2017	2016
Driftsinntekter rapportert til bevilgningsregnskapet		
Innbetalinger fra tilskudd og overføringer	92 627 066	6 184 056
Salgs- og leieinnbetalinger	141 608 104	223 399 882
Andre innbetalinger	959 129	0
<i>Sum innbetalinger fra drift</i>	235 194 299	229 583 937
Driftsutgifter rapportert til bevilgningsregnskapet		
Utbetalinger til lønn	630 941 207	556 698 839
Andre utbetalinger til drift	194 090 739	184 882 626
<i>Sum utbetalinger til drift</i>	825 031 946	741 581 465
Netto rapporterte driftsutgifter	589 837 647	511 997 528
Investerings- og finansinntekter rapportert til bevilgningsregnskapet		
Innbetaling av finansinntekter	104 048	23 268
<i>Sum investerings- og finansinntekter</i>	104 048	23 268
Investerings- og finansutgifter rapportert til bevilgningsregnskapet		
Utbetaling til investeringer	27 202 391	26 877 995
Utbetaling av finansutgifter	99 455	27 729
<i>Sum investerings- og finansutgifter</i>	27 301 846	26 905 724
Netto rapporterte investerings- og finansutgifter	27 197 798	26 882 456
Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten		
<i>Sum innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten</i>	0	0
Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten		
<i>Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten</i>	0	0
Inntekter og utgifter rapportert på felleskapitler *		
Gruppelivsforsikring konto 1985 (ref. kap. 5309, inntekt)	1 125 239	1 160 902
Arbeidsgiveravgift konto 1986 (ref. kap. 5700, inntekt)	71 193 149	63 064 527
Nettoføringsordning for merverdiavgift konto 1987 (ref. kap. 1633, utgift)	26 861 180	26 241 427
<i>Netto rapporterte utgifter på felleskapitler</i>	-45 457 208	-37 984 002
Netto rapportert til bevilgningsregnskapet	571 578 237	500 895 981
Oversikt over mellomværende med statskassen		
Eiendeler og gjeld	2017	2016
Fordringer	293 089	633 403
Skyldig skattetrekk	-20 668 565	-21 788 542
Skyldige offentlige avgifter	-18 896 776	-18 680 581
Annen gjeld	258 061	194 688
* Feilføring agio kappost 716600. Korrigert 2017.		-3 031
Sum mellomværende med statskassen	-39 014 191	-39 644 064

6.3. Prinsippnote til virksomhetsregnskapet

Virksomhetsregnskapet utarbeides etter periodiseringsprinsippet i samsvar med de statlige regnskapsstandardene (SRS).

Åpningsbalanse

Ved utarbeidelse av åpningsbalansen er immaterielle eiendeler og varige driftsmidler verdsatt til gjenanskaffelsesverdi eller virkelig verdi.

Gjenanskaffelsesverdi for en eiendel er det beløp det vil koste dersom eiendelen skulle anskaffes i dag, vurdert til samme kvalitet, standard og funksjonalitet som eksisterende eiendel.

Finansieringen av anleggsmidler (eksklusive finansielle anleggsmidler) er klassifisert som en avsetning under avsnittet Statens kapital på regnskapslinjen Statens finansiering av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler. Denne avsetningen inntektsføres i takt med avskrivningen av de anleggsmidlene som finansieringen dekker.

Omløpsmidler er verdsatt til gjenanskaffelsesverdi eller virkelig verdi. Kortsiktig gjeld er verdsatt til pålydende. Omløpsmidler, fratrullet kortsiktig gjeld og eventuelle øvrige avsetninger, fremkommer som avregninger.

Transaksjonsbaserte inntekter

Inntekt resultatføres når den er opptjent. Transaksjoner resultatføres til verdien av vederlaget på transaksjonstidspunktet. Salg av tjenester inntektsføres i takt med utførelsen.

Inntekter fra bevilgninger og inntekt fra tilskudd og overføringer

Inntekt fra bevilgninger og inntekt fra tilskudd og overføringer resultatføres i den perioden da aktivitetene som inntektene er forutsatt å finansiere er utført, det vil si i den perioden kostnadene påløper (motsatt sammenstilling).

Den andelen av inntekt fra bevilgninger og tilsvarende som benyttes til anskaffelse av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler som balanseføres, inntektsføres ikke på anskaffelsestidspunktet, men avsettes i balansen på regnskapslinjen statens finansiering av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler.

I takt med kostnadsføringen av avskrivninger av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler inntektsføres et tilsvarende beløp fra avsetningen statens finansiering av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler. Periodens inntektsføring fra avsetningen resultatføres som inntekt fra bevilgninger. Dette medfører at kostnadsførte avskrivninger inngår i virksomhetens driftskostnader uten å få resultateffekt.

Kostnader

Utgifter som gjelder transaksjonsbaserte inntekter kostnadsføres i samme periode som tilhørende inntekt.

Utgifter som finansieres med inntekt fra bevilgning og inntekt fra tilskudd og overføringer, kostnadsføres i takt med at aktivitetene utføres.

Pensjoner

SRS 25 Ytelser til ansatte legger til grunn en forenklet regnskapsmessig tilnærming til pensjoner. Det er følgelig ikke gjort beregning eller avsetning for eventuell over-/underdekning i pensjonsordningen som tilsvarer NRS 6. Årets pensjonskostnad tilsvarer derfor årlig premiebeløp til Statens pensjonskasse (SPK).

Klassifisering og vurdering av anleggsmidler

Anleggsmidler er varige og betydelige eiendeler som disponeres av virksomheten. Med varig menes utnyttbar levetid på 3 år eller mer. Med betydelig menes enkeltstående anskaffelser (kjøp) med anskaffelseskost på kr 30.000 eller mer. Anleggsmidler er balanseført til anskaffelseskost fratrukket avskrivninger.

Kontorinventar og datamaskiner (PCer, servere m.m.) med utnyttbar levetid på 3 år eller mer er balanseført som egne grupper.

Varige driftsmidler nedskrives til virkelig verdi ved bruksendring, dersom virkelig verdi er lavere enn balanseført verdi.

Klassifisering og vurdering av omløpsmidler og kortsiktig gjeld

Omløpsmidler og kortsiktig gjeld omfatter poster som forfaller til betaling innen ett år etter anskaffelsestidspunktet. Øvrige poster er klassifisert som anleggsmidler/langsiktig gjeld.

Omløpsmidler vurderes til det laveste av anskaffelseskost og virkelig verdi. Kortsiktig gjeld balanseføres til nominelt beløp på opptakstidspunktet.

Fordringer

Kundefordringer og andre fordringer er oppført i balansen til pålydende etter fradrag for avsetning til forventet tap. Avsetning til tap gjøres på grunnlag av individuelle vurderinger av de enkelte fordringene.

Valuta

Pengeposter i utenlandsk valuta er vurdert til kursen ved regnskapsårets slutt. Her er Norges Banks spotkurs per 31.12 lagt til grunn.

Statens kapital

Statens kapital består av virksomhetskapital, avregninger og statens finansiering av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler i henhold til SRS 1 Oppstillingsplaner for resultatregnskap og balanse.

Avregninger*Bruttobudsjetterte virksomheter*

Nettobeløpet av alle balanseposter, med unntak av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler er finansiert av avregnet med statskassen. Bruttobudsjetterte virksomheter presenterer ikke konsernkontoene i Norges Bank som bankinnskudd. Konsernkontoene inngår i avregnet med statskassen.

Statens finansiering av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler

Avsetningen statens finansiering av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler viser inntekt fra bevilgninger og tilsvarende som er benyttet til anskaffelse av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler.

Kontantstrømoppstilling

Kontantstrømoppstillingen er utarbeidet etter den direkte modellen tilpasset statlige virksomheter.

6.4. Statlige rammebetingelser**Selvassurandørprinsippet**

Staten opererer som selvassurandør. Det er følgelig ikke inkludert poster i balanse eller resultatregnskap som søker å reflektere alternative netto forsikringskostnader eller forpliktelser.

Statens konsernkontoordning

Statlige virksomheter omfattes av statens konsernkontoordning. Konsernkontoordningen innebærer at alle innbetalinger og utbetalinger daglig gjøres opp mot virksomhetens oppgjørskontoer i Norges Bank.

Bruttobudsjetterte virksomheter

Virksomheten tilføres ikke likvider gjennom året, men har en trekkrettighet på sin konsernkonto. For bruttobudsjetterte virksomheter nullstilles saldoen på den enkelte oppgjørskonto i Norges Bank ved overgang til nytt regnskapsår.

6.5. Resultatregnskap og balanse

Resultatregnskap

	Note	31.12.2017	31.12.2016
Driftsinntekter			
Inntekt fra bevilgninger	1	595 510 550	642 636 138
Inntekt fra tilskudd og overføringer	1	118 997 742	9 907 752
Salgs- og leieinntekter	1	91 261 883	220 075 957
Andre driftsinntekter	1	1 235 958	0
<i>Sum driftsinntekter</i>		<i>807 006 133</i>	<i>872 619 847</i>
Driftskostnader			
Varekostnader		0	0
Lønnskostnader	2	606 627 598	652 425 626
Avskrivninger på varige driftsmidler og immaterielle eiendeler	3,4	25 517 073	23 643 833
Andre driftskostnader	5	174 861 531	196 548 957
<i>Sum driftskostnader</i>		<i>807 006 202</i>	<i>872 618 417</i>
Driftsresultat		-69	1 430
Finansinntekter og finanskostnader			
Finansinntekter	6	99 770	27 546
Finanskostnader	6	99 700	28 976
<i>Sum finansinntekter og finanskostnader</i>		<i>69</i>	<i>-1 430</i>
Resultat av periodens aktiviteter		0	0
Avregninger og disponeringer			
<i>Sum avregninger og disponeringer</i>		<i>0</i>	<i>0</i>
Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten			
<i>Sum innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten</i>		<i>0</i>	<i>0</i>
Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten			
<i>Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten</i>		<i>0</i>	<i>0</i>

Balanse

	Note	31.12.2017	31.12.2016
EIENDELER			
A. Anleggsmidler			
I Immaterielle eiendeler			
Programvare og lignende rettigheter	3	31 976 328	35 298 433
Immaterielle eiendeler under utførelse	3	35 423 735	12 231 023
<i>Sum immaterielle eiendeler</i>		67 400 064	47 529 455
II Varige driftsmidler			
Maskiner og transportmidler	4	3 707 776	4 892 907
Driftsløsøre, inventar, verktøy og lignende	4	26 284 417	29 070 141
<i>Sum varige driftsmidler</i>		29 992 193	33 963 048
III Finansielle anleggsmidler			
<i>Sum finansielle anleggsmidler</i>		0	0
Sum anleggsmidler		97 392 257	81 492 503
B. Omløpsmidler			
I Beholdning av varer og driftsmateriell			
<i>Sum beholdning av varer og driftsmateriell</i>		0	0
II Fordringer			
Kundefordringer	12	7 088 086	8 034 801
Opptjente, ikke fakturerte inntekter	13	16 742 602	12 754 548
Andre fordringer	14	24 032 241	12 438 826
<i>Sum fordringer</i>		47 862 929	33 228 176
III Bankinnskudd, kontanter og lignende			
<i>Sum bankinnskudd, kontanter og lignende</i>		0	0
Sum omløpsmidler		47 862 929	33 228 176
Sum eiendeler		145 255 186	114 720 679

Statens kapital og gjeld

	Note	31.12.2017	31.12.2016
C. Statens kapital			
I Virksomhetskapi tal			
Sum virksomhetskapi tal		0	0
II Avregninger			
Avregnet med statskassen (bruttobudsjetterte)	7	-136 098 519	-149 477 064
Sum avregninger		-136 098 519	-149 477 064
III Statens finansiering av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler			
Statens finansiering av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler	3,4	97 392 257	81 492 503
Sum statens finansiering av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler		97 392 257	81 492 503
Sum statens kapital		-38 706 262	-67 984 560
D. Gjeld			
I Avsetning for langsiktige forpliktelser			
Sum avsetninger for langsiktige forpliktelser		0	0
II Annen langsiktig gjeld			
Sum annen langsiktig gjeld		0	0
III Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld		11 557 646	13 442 272
Skyldig skattetrekk		20 668 565	21 788 542
Skyldige offentlige avgifter		28 282 829	30 680 113
Avsatte feriepenger		55 785 885	56 354 597
Mottatt forskuddsbetaling	13	39 125 380	24 591 271
Annen kortsiktig gjeld	16	28 541 144	35 849 444
Sum kortsiktig gjeld		183 961 448	182 706 239
Sum gjeld		183 961 448	182 706 239
Sum statens kapital og gjeld		145 255 186	114 721 679

Note 1 Driftsinntekter					
		31.12.2017		31.12.2016	
Inntekt fra bevilgninger					
Inntekt fra bevilgninger fra overordnet departement*				561 723 884	
- ubrukt bevilgning til investeringsformål (post 30-49)				-2 636 784	
Inntekt fra bevilgninger*		604 558 847		559 087 100	
- brutto benyttet til investeringer i immaterielle eiendeler og varige driftsmidler		-34 565 370		-33 109 088	
+ utsatt inntekt fra avsetning knyttet til investeringer (avskrivninger)		25 517 073		23 643 833	
+ inntekt til dekning av pensjonskostnader**		0		93 014 293	
- utbetaling av tilskudd til andre					
Andre poster som vedrører bevilgninger (spesifiseres)					
Sum inntekt fra bevilgninger		595 510 550		642 636 138	
*Vesentlige tildelinger kan spesifiseres på egne linjer.					
**Virksomheten betaler pensjonspremie fra 1.januar 2017. Se omtale note 2.					
Inntekt fra tilskudd og overføringer					
Tilskudd fra Norges forskningsråd		32 321 298		0	
Tilskudd fra andre statlige virksomheter		56 349 754		0	
Tilskudd fra EU		28 587 920		9 907 752	
Andre tilskudd og overføringer		1 738 769		0	
Sum inntekt fra tilskudd og overføringer		118 997 742		9 907 752	
Inntekt fra gebyrer					
Sum inntekt fra gebyrer		0		0	
Salgs- og leieinntekter					
Salgsinntekt tjenester, avgiftspliktig		87 993 294		138 445 603	
Prosjektinntekter (Salgsinntekt tjenester, avgiftsfri)		2 899 861		45 932 167	
Inntekter fra undervisningsoppdrag		368 728		35 698 187	
Sum salgs- og leieinntekter		91 261 883		220 075 957	
Andre driftsinntekter					
Andre inntekter		1 235 958		0	
Sum andre driftsinntekter		1 235 958		0	
Sum driftsinntekter		807 006 133		872 619 847	
Grunnlag for inntektsføring av utgiftsbevilgning					
Kapittel og post	Kontantprinsippet				Periodiserings - prinsippet
	Utgiftsbevilgning (samlet tildeling)	Inntektsbevilgning	Rapportert inntekt	Maksimalt beregnet grunnlag for inntektsføring	Inntektsført bevilgning
1620.01	596 569 000			596 569 000	
1620.21/4620.02	268 740 000	226 943 000	235 194 299	41 797 000	
1620.45	71 738 000			71 738 000	
Sum				710 104 000	604 558 847

Note 2 Lønnskostnader		
	31.12.2017	31.12.2016
Lønn	442 702 068	457 275 161
Lønn balanseført ved egenutvikling av anleggsmidler (-)*	-7 671 655	-3 532 533
Feriepenger	56 614 553	56 756 689
Arbeidsgiveravgift	68 951 910	75 160 774
Pensjonskostnader**	57 636 763	72 759 632
Sykepenger og andre refusjoner (-)	-21 710 816	-15 272 910
Andre ytelser	10 104 776	9 278 813
Sum lønnskostnader	606 627 598	652 425 626
Antall årsverk fast ansatte pr. 31.12.	823	848
Antall årsverk intervjuere (basert på timeregistreringer) i løpet av året	50	58
* Inneholder lønn og sosiale kostnader (feriepenger, arbeidsgiveravgift og pensjonskostnader).		
** Nærmere om pensjonskostnader		
For virksomheter som er omfattet av rundskriv R-118:		
Fra og med 1.januar 2017 betaler virksomheten pensjonspremie til SPK, For 2017 er arbeidsgivers andel av pensjonspremien 12 prosent. Premiesatsen for 2016 var av SPK estimert til 15,0 prosent.		

Note 3 Immaterielle eiendeler								
	Forskning og utvikling	Programvare og lignende rettigheter*	Immaterielle eiendeler under utførelse	Sum				
Anskaffelseskost 01.01.	0	72 974 318	12 231 023	85 205 341				
Tilgang i året	0	11 906 050	23 192 713	35 098 763				
Avgang anskaffelseskost i året (-)	0	0	0	0				
Fra immaterielle eiendeler under utførelse til annen gruppe i året	0	0	0	0				
Anskaffelseskost	0	84 880 368	35 423 735	120 304 104				
Akkumulerte nedskrivninger 01.01.	0	0	0	0				
Nedskrivninger i året	0	0	0	0				
Akkumulerte avskrivninger 01.01.	0	37 675 885	0	37 675 885				
Ordinære avskrivninger i året	0	15 228 155	0	15 228 155				
Akkumulerte avskrivninger avgang i året (-)	0	0	0	0				
Balanseført verdi 31.12.2017	0	31 976 328	35 423 735	67 400 064				
<table><tr><td>Avskrivningssatser (levetider)</td><td>Virksomhets-spesifikt</td><td>5 år / lineært</td><td>Ingen avskrivning</td></tr></table>					Avskrivningssatser (levetider)	Virksomhets-spesifikt	5 år / lineært	Ingen avskrivning
Avskrivningssatser (levetider)	Virksomhets-spesifikt	5 år / lineært	Ingen avskrivning					
* SSB har i 2017 balanseført ekstern konsulentbistand benyttet til egenutviklet programvare i 2015-2016. På tidspunktet for balanseføring er anskaffelseskost satt lik beregnet bokført verdi til 6,8 mill. kroner. Lønn til egne ansatte er ikke balanseført, fordi SSB vurderer at anskaffelseskost ikke kan måles pålitelig.								

Note 4 Varige driftsmidler							
	Tomter	Bygninger og annen fast eiendom	Maskiner og transportmidler	Driftsløsøre, inventar, verktøy o.l	Anlegg under utførelse	Infrastruktur-eiendeler	Sum
Anskaffelseskost 01.01.	0	0	10 271 294	69 700 641	0	0	79 971 935
Tilgang i året	0	0	0	6 318 064	0	0	6 318 064
Avgang anskaffelseskost i året (-)	0	0	0	0	0	0	0
Fra anlegg under utførelse til annen gruppe i året	0	0	0	0	0	0	0
Anskaffelseskost	0	0	10 271 294	76 018 705	0	0	86 289 999
Akkumulerte nedskrivninger 01.01	0	0	0	0	0	0	0
Nedskrivninger i året	0	0	0	0	0	0	0
Akkumulerte avskrivninger 01.01.	0	0	5 378 386	40 630 500	0	0	46 008 887
Ordinære avskrivninger i året	0	0	1 185 131	9 103 788	0	0	10 288 918
Akkumulerte avskrivninger avgang i året (-)	0	0	0	0	0	0	0
Balanseført verdi 31.12.2017	0	0	3 707 776	26 284 417	0	0	29 992 193
Avskrivningssatser (levetider)	Ingen avskrivning	10-60 år dekomponert lineært	3-15 år lineært	3-15 år lineært	Ingen avskrivning	Virksomhets-spesifikt	

Note 5 Andre driftskostnader			
	31.12.2017	31.12.2016	
Husleie	55 801 372	53 180 421	
Vedlikehold og ombygging av leide lokaler	1 522 226	1 030 337	
Andre kostnader til drift av eiendom og lokaler	5 733 573	5 680 060	
Leie maskiner, inventar og lignende	19 272 638	29 730 632	
Mindre utstyrsanskaffelser	3 223 779	6 317 402	
Reparasjon og vedlikehold av maskiner, utstyr mv.	3 270 631	2 711 176	
Kjøp av fremmede tjenester	39 949 275	42 218 607	
Reiser og diett	16 222 283	19 666 858	
Tap og lignende	0	-110 203	
Øvrige driftskostnader	29 865 753	36 123 667	
Sum andre driftskostnader	174 861 531	196 548 957	
Oversikt over årlige leiebeløp i henhold til leieavtaler*			
	Varighet mellom ett og fem år	Varighet over fem år	Sum
Husleieavtaler - lokaler i Oslo og Kongsvinger		55 704 602	55 704 602
Leieavtaler knyttet til immaterielle eiendeler	15 076 612		15 076 612
- Lisenser med årlige kostnader over 500 000 kroner			
Sum leieavtaler			70 781 214
* Kun vesentlige leieavtaler er spesifisert.			

Note 6 Finansinntekter og finanskostnader		
	31.12.2017	31.12.2016
Finansinntekter		
Valutagevinst (agio)	99 770	27 546
Sum finansinntekter	99 770	27 546
Finanskostnader		
Rentekostnad	11 582	11 799
Valutatap (disagio)	88 118	17 177
Sum finanskostnader	99 700	28 976

Note 7 Sammenheng mellom avregnet med statskassen og mellomværende med statskassen (bruttobudsjetterte virksomheter)			
A) Avregnet med statskassen	31.12.2017	31.12.2016	Endring
Immaterielle eiendeler, varige driftsmidler og finansiering av disse			
Immaterielle eiendeler	67 400 064	47 529 455	19 870 608
Varige driftsmidler	29 992 193	33 963 048	-3 970 854
Statens finansiering av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler	-97 392 257	-81 492 503	-15 899 754
<i>Sum</i>	0	0	0
Finansielle anleggsmidler			
<i>Sum</i>	0	0	0
Omløpsmidler			
Kundefordringer	7 088 086	8 034 801	-946 715
Opptjente, ikke fakturerte inntekter	16 742 602	12 754 548	3 988 054
Andre fordringer	24 032 241	12 438 826	11 593 415
<i>Sum</i>	47 862 929	33 228 176	14 634 753
Langsiktige forpliktelser og gjeld			
<i>Sum</i>	0	0	0
Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld	-11 557 646	-13 442 272	1 884 627
Skyldig skattetrekk	-20 668 565	-21 788 542	1 119 977
Skyldige offentlige avgifter	-28 282 829	-30 680 113	2 397 285
Avsatte feriepenger	-55 785 885	-56 354 597	568 712
Mottatt forskuddsbetaling	-39 125 380	-24 590 271	-14 535 109
Annen kortsiktig gjeld	-28 541 144	-35 849 444	7 308 300
<i>Sum</i>	-183 961 448	-182 705 239	-1 256 209
Avregnet med statskassen*	-136 098 519	-149 477 063	13 378 544
Finansiering av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler fremgår som hovedregel av regnskapslinjen <i>Statens finansiering av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler</i> . Finansieringen av nettosummen av omløpsmidler og kortsiktig gjeld fremgår som hovedregel av regnskapslinjen <i>Avregnet med statskassen</i> .			
Avstemming av endring i avregnet med statskassen (kongruensavvik)			
Konsernkonto utbetaling			-863 019 236
Konsernkonto innbetaling			290 001 446
<i>Netto trekk konsernkonto</i>			-573 017 790
+ Inntektsført fra bevilgning (underkonto 1991 og 1992)			604 558 847
- Gruppeliv/arbeidsgiveravgift (underkonto 1985 og 1986)			-72 318 389
+ Nettoordning, statlig betalt merverdiavgift (underkonto 1987)			26 861 180
Korrigerende avsetning for feriepenger (ansatte som går over i annen statlig stilling)			-272 073
Korrigerende av mellomværende i 2017 for avvik 2011-2014 Nav-refusjoner.			809 680
Jf. brev fra Finansdepartementet 08.03.2017.			
<i>Forskjell mellom resultatført og netto trekk på konsernkonto</i>			-13 378 544
Sum endring i avregnet med statskassen *			-13 378 544
*Sum endring i avregnet med statskassen skal stemme med sum i endringskolonnen ovenfor.			

Note 7B Sammenheng mellom avregnet med statskassen og mellomværende med statskassen (bruttobudsjetterte virksomheter)			
B) Forskjellen mellom avregnet med statskassen og mellomværende med statskassen			
	31.12.2017	31.12.2017	
	Spesifisering av bokført avregning med statskassen	Spesifisering av rapportert mellomværende med statskassen	Forskjell
Immaterielle eiendeler, varige driftsmidler og finansiering av disse			
Immaterielle eiendeler	67 400 064		67 400 064
Varige driftsmidler	29 992 193		29 992 193
Statens finansiering av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler	-97 392 257		-97 392 257
<i>Sum</i>	0	0	0
Finansielle anleggsmidler			
<i>Sum</i>	0	0	0
Omløpsmidler			
Kundefordringer	7 088 086	0	7 088 086
Opptjente, ikke fakturerte inntekter	16 742 602	0	16 742 602
Andre fordringer	24 032 241	293 089	23 739 152
Bankinnskudd, kontanter og lignende	0	0	0
<i>Sum</i>	47 862 929	293 089	47 569 840
Langsiktige forpliktelser og gjeld			
<i>Sum</i>	0	0	0
Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld	-11 557 646	0	-11 557 646
Skyldig skattetrekk	-20 668 565	-20 668 565	0
Skyldige offentlige avgifter	-28 282 829	-18 896 776	-9 386 053
Avsatte feriepengar	-55 785 885	0	-55 785 885
Mottatt forskuddsbetaling	-39 125 380	0	-39 125 380
Annen kortsiktig gjeld	-28 541 144	258 061	-28 799 205
<i>Sum</i>	-183 961 448	-39 307 280	-144 654 168
Sum	-136 098 520	-39 014 191	-97 084 329

Note 8, 9, 10, 11 og 15 er ikke aktuelle for SSB.

- Note 8 Innkreftingsvirksomhet og andre overføringer til staten
- Note 9 Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten
- Note 10 Investeringer i aksjer og andeler
- Note 11 Beholdning av varer og driftsmateriell
- Note 15 Bankinnskudd, kontanter og lignende

Note 12 Kundefordringer		
	31.12.2017	31.12.2016
Kundefordringer til pålydende	7 088 086	8 034 801
Avsatt til forventet tap (-)	0	0
Sum kundefordringer	7 088 086	8 034 801

Note 13 Opptjente, ikke fakturerte inntekter / Mottatt forskuddbetaling		
Opptjente, ikke fakturerte inntekter (fordring)		
	31.12.2017	31.12.2016
PPP Konsumvareundersøkelser	2 091 788	
Smart paths	1 492 000	
Internett- og gjennomsnittspriser i KPI/HKPI	1 485 000	
Arbeidsmarked, bedriftsadferd og offentlig politikk	1 186 000	
Windland	949 000	
Dokumentasjon av nasjonalregnskapet. Eurostat-gran	580 000	
Essnet quality of multisource statistics (EU-grants)	562 334	
Økonomisk vekst, inntektsulikhet og velferd	556 000	
Andre aktiviteter - enkeltbeløp under kr 500 000	7 840 479	
Sum opptjente, ikke fakturerte inntekter	16 742 602	12 754 548
Mottatt forskuddsbetaling (gjeld)		
	31.12.2017	31.12.2016
Ukraina	-6 500 000	
Kirgisistan - Bistandsarbeid	-4 000 000	
Sudan	-2 400 000	
MOSART, løpende beregningsoppdrag	-1 455 000	
Geographic distribution of health (GeoHealth)	-1 200 000	
NorLag3	-1 200 000	
Informasjon og økonomiske insentiv i ny uføretrygd	-925 000	
Utfordringer for velferdsstaten - VAM	-910 000	
IPLOS-KOSTRA	-900 000	
Levekår blant norskfødte med innvandrereforeldre	-834 500	
Analyse av helsepersonell for HOD/HDIR Prosjekt	-800 000	
SNOW-kontrakten	-800 000	
Smart paths	-720 000	
Fattigdom og matsikkerhetsanalyse	-700 000	
Straffesakskjeden	-680 000	
Skatt i nært eide bedrifter	-560 000	
Eurostudent VI	-550 000	
Forløp på barnevern	-502 300	
Ledelse og administrasjon	-500 000	
Forprosjekt pensjonsformue	-500 000	
Undersøkelse om frivillig innsats	-500 000	
Andre aktiviteter - enkeltbeløp under kr 500 000	-11 988 580	
Sum mottatt forskuddsbetaling	-39 125 380	-24 590 571

Note 14 Andre kortsiktige fordringer		
	31.12.2017	31.12.2016
Forskuddsbetalt lønn	13 000	-220
Reiseforskudd	0	37 121
Personallån	280 089	596 502
Forskuddsbetalte leie	4 647 553	0
Andre forskuddsbetalte kostnader	15 283 872	11 003 344
Andre fordringer	3 807 727	802 080
Sum andre kortsiktige fordringer	24 032 241	12 438 826

Note 16 Annen kortsiktig gjeld		
	31.12.2017	31.12.2016
Skyldig lønn	5 273	-11 700
Annen gjeld til ansatte	20 337 117	30 144 567
Påløpte kostnader	8 607 023	6 949 482
Annen kortsiktig gjeld	-408 269	-1 232 905
Sum annen kortsiktig gjeld	28 541 144	35 849 444

Vedlegg A: Styrets uttalelse til årsrapporten for 2017

Statistisk sentralbyrås årsrapport for 2017

I henhold til pkt. 4 d) i Instruks for styret i Statistisk sentralbyrå skal styret avgi en egen uttalelse om årsrapporten til departementet.

Styret behandlet årsrapporten for Statistisk sentralbyrå (SSB) i styremøte 26. februar 2018. SSBs strategiske plattform for perioden 2017-2020 ble vedtatt av styret i desember 2016. Den strategiske plattformen består av visjon, verdier, lederprinsipper og seks strategiske tema, og det er formulert ambisjoner til hvert tema. Årsrapportens del III følger hovedmålene i strategien, i tillegg til beskrivelser av resultatkrav og omtale av forskningsvirksomheten.

Etter styrets vurdering svarer SSBs årsrapport for 2017 på oppdragene i tildelingsbrevet. Nedenfor følger styrets egen vurdering av gjennomføringen av virksomhetene i 2017.

Hovedmål for Statistisk sentralbyrå i 2017 og gjennomføring av disse

SSB skal levere statistikk, analyser og forskning av høy kvalitet til nytte for samfunnet. Statistikkens kvalitet vurderes ut fra retningslinjene for europeisk statistikk (Code of Practice). Retningslinjene stiller krav både til institusjonelle forhold, prosessene for produksjon av statistikken og til selve statistikkproduktene.

Hovedmålene for Statistisk sentralbyrå i tildelingsbrevet for 2017 var blant annet å:

- produsere statistikk og analyser av viktighet for det norske samfunnet, med så høy kvalitet og så effektivt som mulig
- utvikle statistikk for viktige områder som har utilfredsstillende dekning
- videreutvikle effektiv og brukervennlig formidling av statistikk og analyse

Forskningen skal gi tilbakevirkning på statistikken, inneholde empirisk baserte studier av relevans for den norske samfunnsutviklingen og være av høy internasjonal standard.

Hovedmålene har ligget fast de senere årene, og målene er grunnleggende for SSBs håndtering av samfunnsoppdraget. Målene preger strategien – særlig temaene samvirke med omverdenen, tall om næringsliv, SSB-nyheter og tema og fortellinger. SSB har gjennom virksomhetsplanen for 2017 prioritert og operasjonalisert arbeid med å følge opp hovedmålene i strategien, og virksomhetsplanen ligger til grunn for gjennomføring av forbedringsarbeidet i 2017. Styret behandlet og vedtok virksomhetsplanen og mener at prioriteringene i hovedsak er gjennomført.

Ellers ble det i tildelingsbrevet trukket fram følgende prioriteringer for 2017:

- Moderniseringsprogrammet og IKT-struktur
- Tilgjengelighet til data for forskning
- Regelmessig gjennomgang av porteføljen av offisiell statistikk og utvikling av næringsstatistikk

Styret har vært løpende orientert om arbeidet med moderniseringsprogrammet, og styret konstaterer at arbeidet i 2017 i hovedsak har dreid seg om å planlegge og legge til rette for gjennomføring av moderniseringen. Programmets styringsstruktur og tre hovedprosjekter er etablert, og det er utarbeidet styringsdokumenter på sentrale områder. Styret er tilfreds med at SSB, i dialog med Finansdepartementet, startet prosessen med å anskaffe uavhengig ekstern kvalitetssikring av moderniseringsprogrammet for kontraktsinngåelse tidlig i 2018

Styret deler SSBs vurdering av at det er svært viktig med god internkontroll knyttet til utlån av mikrodata til forskere. Hensynet til datasikkerhet og personvern må veie tungt, samtidig som rutiner og retningslinjer skal legge til rette for effektive arbeidsprosesser. Styret er fornøyd med at SSB har satt i gang arbeidet med å sentralisere utlånsvirksomheten.

SSB må selv finansiere deler av moderniseringsprogrammet gjennom strenge prioriteringer og intern ressursallokering, foruten nedbemanning ved naturlig avgang. Styret konstaterer at SSB i 2017 gjennomgikk statistikkporteføljen som et ledd i arbeidet med å skaffe internt handlingsrom for moderniseringen.

I tillegg vil styret særlig trekke fram følgende saker fra styrets oppfølging av virksomheten i 2017:

- Overordnet virksomhetsplan for SSB ble vedtatt av styret 16. februar 2017.
- Styret har i flere møter behandlet moderniseringsprogrammet og gitt sin tilslutning til dette, blant annet i forbindelse med innspill til statsbudsjettet 2019. Styret konstaterer at det er tildelt en rolle som kvalitetssikrer, og har bedt administrasjonen legge til rette for at styret får nødvendig informasjon om blant annet leveranser, framdrift, økonomi og risikoer samt rapporter fra ekstern kvalitetssikrer. Styret er fornøyd med at 36,9 mill. kroner ble omdisponert til moderniseringsprogrammet og til forberedelser av forbruksundersøkelsen.
- Styret mener at oppgradering av KOSTRA-systemet er en svært sentral del av SSBs arbeid og er fornøyd med at prosjektet har fulgt planene i 2017.
- Styret har vært opptatt av kvaliteten på nasjonalregnskapet, herunder særlig avvik mellom tilgang og anvendelse, og behovet for å forbedre næringsstatistikken for å redusere avviket
- Styret er fornøyd med forbedringsarbeidet som er gjennomført på økonomiområdet.

Styret har vært opptatt av at statistikken er korrekt og er tilfreds med at det heller ikke i 2017 ble registrert alvorlige feil i statistikkpubliseringene.

Styret følger særskilt opp saker fra Riksrevisjonen og mottar rapporter om SSBs oppfølging av saker fra Riksrevisjonen. Styret er tilfreds med at Riksrevisjonen ikke hadde merknader til SSBs regnskap for 2016.

Resultatindikatorer

Finansdepartementet stilte krav om at resultatene i 2017 i hovedsak skulle ligge på minst samme nivå som i det beste av de siste årene. Resultatene kan etter styrets mening oppsummeres som følger:

- Resultatkravene for aktualitet og punktlighet er ikke nådd, og er i hovedsak noe svakere enn i 2016.
- Målet for svarprosenter i undersøkelser med oppgaveplikt ble nådd og forbedret fra 2016.
- Målet for svarprosent i frivillige undersøkelser ble ikke nådd, og det er et kraftig fall i svarprosenten fra 2016, jf. omtale under.
- Resultatkravet for oppgavebyrden for næringslivet ble ikke nådd. Dette skyldes ny målemetode, jf. omtale under.
- Målet for andel elektronisk innrapportering ble ikke nådd, men resultatene er bedre enn for 2016.

Styret konstaterer at resultatene for aktualitet og punktlighet er noe svakere enn resultatkravene. Styret vil følge utviklingen på dette området i 2018. Resultatene er om lag som for 2016 på de fleste områdene. Resultatkravene er imidlertid skjerpet fra 2016, og gitt ressursituasjonen mener styret det har vært krevende for SSB å

oppfylle alle resultatkravene. Styret ser positivt på at det nå skilles mellom foreløpige og endelige publiseringer i rapporteringene for aktualitet til Finansdepartementet, og mener dette gir bedre informasjon om resultatoppnåelsen.

Styret registrerer at svarprosenten for frivillige undersøkelser ble kraftig redusert i 2017 og at dette skyldes at flere næringsundersøkelser ble gjort oppgavepliktige. Styret understreker at dette også kan være et egnet virkemiddel i framtiden for å sikre kvaliteten i statistikkene.

Oppgavebyrden for næringslivet måles nå etter en ny og mer presis målemetode. Styret ser positivt på endringen, og har merket seg at den markante økningen i oppgavebyrden skyldes de metodiske endringene. Styret er fornøyd med at oppgavebyrden beregnet etter samme metode som i 2016, gir omtrent samme resultat for 2017.

HMS og likestilling

Arbeidstilsynet mottok høsten 2017 to varsler, henholdsvis fra hovedverneombud og en fagforening, om at det psykososiale arbeidsmiljøet i SSB var på et kritisk dårlig nivå. Styret er opptatt av at SSB skal ha et godt og trygt arbeidsmiljø og tar dette derfor svært alvorlig. Styret behandlet redegjørelse om planlagte tiltak i styremøtet 30. november. Styret var fornøyd med forslag til oppfølging og vil følge arbeidet gjennom 2018.

Sykefraværet har økt fra 4,3 til 4,6 prosent fra 2016 til 2017, men er fortsatt lavere enn det var i 2015. Styret vil følge utviklingen i sykefraværet og vil få rapporter om utviklingen tertialvis, herunder tiltak for å forebygge ytterligere økninger i sykefravær.

Styret er fornøyd med at det er nær 50/50-fordeling mellom menn og kvinner i ledende stillinger, og registrer at kvinneandelen samlet sett har gått fra hhv. 53 og 52 prosent i 2015 og 2016 til 51 prosent i 2017. Styret mener at det mest optimale er en jevn fordeling mellom kvinner og menn i virksomheten.

Økonomi

SSBs regnskap viser et samlet merforbruk på 9,7 mill. kroner isolert for 2017. Merforbruket er knyttet til post 01 og 21. Redusert inntektskrav på post 21 som følge av pensjonspremie (15,5 mill. kroner), samt overført beløp fra 2016 på 83,3 mill. kroner gjør at overføringene til 2018 blir på 89,1 mill. kroner.

I revidert nasjonalbudsjett (RNB) 2017 ga Finansdepartementet SSB anledning til å omdisponere overskudd på 21-posten på til sammen 36,9 mill. kroner. Av disse ble 16,9 mill. kroner omdisponert til 01-posten og 20 mill. kroner til post 45. Omdisponeringen er i sin helhet knyttet til gjennomføring av Forbruksundersøkelsen og Moderniseringsprogrammet i 2018.

Internkontroll og risikostyring

Styret er tilfreds med at arbeidet med å forbedre internkontrollen og risikostyringen har pågått i 2017 og fortsetter i 2018. Styret konstaterer at risikoen for at utlånte mikrodata kommer på avveie fortsatt er høy, og er fornøyd med at internkontrollen på området er gjennomgått, at nødvendige kontrollrutiner og tiltak er innført og at RAIRD-prosjektet går over i implementeringsfase. Styret vil fremheve viktigheten av god internkontroll på innkjøps- og økonomiområdet. Styret tar til etterretning at SSB skal oversende overordnede risikovurderinger til Finansdepartementet i forbindelse med tredje tertialrapport, og ber om at styret mottar risikovurderingene til orientering i forkant av dette.

Framtidsutsikter

SSBs strategi gjelder for perioden 2017 – 2020 og er et godt utgangspunkt for å møte utfordringene og utnytte mulighetene som kommer de nærmeste årene. Styret har vedtatt en ambisiøs strategi, og erkjenner samtidig at den, særlig innenfor temaet modernisering, vil være svært krevende å få gjennomført. Styret vil følge arbeidet med strategien nøye.

SSBs virksomhet er hjemlet i statistikkloven som er fra 1989. Det har skjedd betydelige endringer siden den gang, og det er satt ned et lovutvalg som skal legge fram sin rapport i mars 2018. Rapportens forslag og etterfølgende lovprosess vil være svært avgjørende for SSBs videre virksomhet.

SSB har igangsatt omorganiseringer som vil påvirke evnen til å produsere på kort og lang sikt. Det vil være avgjørende at disse omorganiseringene lykkes i å levere de forventede resultatene samtidig som de gjennomføres i et tempo som sikrer både at produksjonen videreføres på et akseptabelt nivå og at det tas hensyn til enkeltmedarbeidere som blir berørt. Omorganiseringen av forskningsavdelingen ble nullstilt i november 2017. Forskningsvirksomheten i SSB vil bli vurdert etter at lovutvalget har avgitt sin rapport, og rapporten har vært på høring.

SSB drifter og vedlikeholder i dag omlag 300 forskjellige systemer innenfor statistikkproduksjonen. Store deler av denne systemporteføljen er utdatert og består av fragmenterte og mangelfullt dokumenterte skreddersømløsninger. Som omtalt ovenfor har derfor SSB satt i gang et flerårig moderniseringsprogram som skal legge til rette for at SSB kan produsere mer analyser og dele mer data med brukerne, med færre ansatte. Dette krever at ny teknologi tas i bruk for å automatisere mer manuelt arbeid, ny kompetanse og nye metoder utnyttes, og at det benyttes data og informasjon som allerede er tilgjengelig.

Styrets arbeid

Styret avholdt i 2017 fem ordinære møter og et styreseminar. I tillegg ble det satt opp og gjennomført tre ekstraordinære styremøter i november og desember. Styret har lagt opp virksomheten i henhold til styreinstruks som ble oppdatert 14. januar 2016.

Administrerende direktør i Statistisk sentralbyrå tilsettes av Finansdepartementet. Administrerende direktør Christine Meyer sa opp sin stilling med øyeblikkelig virkning 12. november. Styret ble bedt om å utnevne en midlertidig administrerende direktør inntil Finansdepartementet fikk konstituert en administrerende direktør. Styret utnevnte administrasjonsdirektør Bjørnar Gundersen i stillingen som fungerte inntil konstituert administrerende direktør Birger Vikøren tiltrådte 23. november. Styret vil ha en særlig oppmerksomhet til om prosessen med administrerende direktørs avgang har påvirket tilliten til Statistisk sentralbyrå og eventuelle nødvendige tiltak som følge av det.

Styret vil som tidligere gjennomføre en egevaluering av styrets arbeid i året som gikk..

På vegne av styret for Statistisk sentralbyrå


Morten Reymert
Styreleder

Statistisk sentralbyrå

Postadresse:
Postboks 8131 Dep
NO-0033 Oslo

Besøksadresse:
Akersveien 26, Oslo
Oterveien 23, Kongsvinger

E-post: ssb@ssb.no
Internett: www.ssb.no
Telefon: 62 88 50 00



Statistisk sentralbyrå
Statistics Norway